

IZVEŠTAJ

*žene u crnom
beograd*

O AKTIVNOSTIMA

septembar - decembar 2017.

Kao i do sada, donosimo kratak izveštaj o aktivnostima Žena u crnom u navedenom periodu a ukoliko vas zanimaju opširnije informacije, možete ih naći na našem web-sajtu www.zeneucrn.org ili nam se obratite putem mail: zeneucrnombegrad@gmail.com

Unapred se solidarno zahvaljujemo.

ULIČNE AKCIJE:

U ovom izveštajnom periodu organizovale smo devetnaest (19) akcija, a takođe smo aktivno učestvovala i u drugim uličnim akcijama:

- komemoracije/obeležavanje važnih datuma zločina počinjenih u naše ime
- feminističke, antifašističke, antiratne, antirasističke, antimilitarističke...

Komemoracije/obeležavanje važnih datuma zločina počinjenih u naše ime, kao i drugih zločina nad civilnim stanovništvom, tokom i nakon ratova, na prostoru bivše Jugoslavije:

Beograd, 5. oktobar „Pamtimo“ - Žene u crnom su povodom trinaeste godišnjice zločina ubistva dvojice gardista u vojnom objektu Karaš kasarne u Topčideru (5. oktobra 2004. godine), Dragana Jakovljevića i Dražena Milovanovića, prisustvovala su pomenu/komemoraciji žrtvama ispred kasarne u Topčideru, zajedno sa porodicama žrtava.

Beograd, 5. oktobar „Nikada nećemo zaboraviti zločin u Topčideru“ - istog dana u Knez Mihailovoj ulici organizovano je stajanje u crnini i ćutanju na kome su bili istaknuti sledeći transparenti: *Nikada nećemo zaboraviti zločin u Topčideru; Sećamo se Dragana Jakovljevića; Sećamo se Dražena Milovanovića; Žene u crnom za mir i pravdu i Žene u crnom za mir i ljudska prava.* Stajanju je prisustvovalo dvadesetak (20) aktivistkinja i aktivista.

Beograd, 22. oktobar „Pamtimo - 25 godina od zločina u Sjeverinu“ - povodom 25 godišnjice zločina u Sjeverinu, gde je 22.10.1992. godine oteto i ubijeno 17 pripadnika bošnjačke nacionalnosti, Žene u crnom su organizovale stajanje u crnini i ćutanju u Knez Mihailovoj ulici, u Beogradu. Na stajanju su bili istaknuti sledeći transparenti:

Sjeverin (22.10.1992.), Oteti i ubijeni su, 16 transparentata sa imenima putnika Pamtimo zločin u Sjeverinu. U akciji je učestvovalo dvadesetak (20) aktivistkinja i aktivista.

Beograd, 18. novembar „Nikada nećemo zaboraviti zločine u Vukovaru“ - povodom 26 godišnjice pada Vukovara, 18. novembra 2017. godine, u Knez Mihailovoj ulici, u crnini i ćutanju organizovale mirovnu akciju tokom koje su bili istaknuti sledeći transparenti: *Nikada nećemo zaboraviti zločine u Vukovaru; Odgovornost; Žene u crnom za mir i pravdu.* U akciji je učestvovalo oko tridesetak (30) aktivistkinja i aktivista, kako Žena u crnom, tako i Inicijative mladih za ljudska prava.

Feminističke, antifašističke, antiratne, antirasističke, antimilitarističke akcije:

Navodimo ih hronološki:

Beograd, 21. septembar „Zaustavite rat, a ne izbeglice! Zaustavite vojne, ne beguncev! Stop the war, not refugees!“ – povodom 21. septembra - Svetskog dana mira u Beogradu (Knez Mihailova ulica), Žene u crnom organizovale su mirovnu akciju u kojoj je učestvovalo oko **30** aktivista i aktivistkinja. Ovom prilikom poslale su poruke otpora politikama rata, rastuće militarizacije, zatvaranja granica, podizanja žičanih ograda, progona, deportacija izbeglica. Aktivisti i aktivistkinje su držali/e transparente na kojima je bilo ispisano:

„Zaustavite rat, a ne izbeglice; Stop ratu a ne izbeglicama, Stop war, not refugees; Hoćemo otvorene granice/Open the borders; Solidarnost sa izbeglicama“, kao i na arapskom i farsij jeziku.

Tokom performansa deo aktivista i aktivistkinja nosili/e su transparente:

“Hoćemo otvorene granice, nećemo tvrđavu Evropu; Sloboda za sve“, a ispred aktivista i aktivistkinja bilo je postavljeno platno - mapa Evrope, sa zastavom EU, a umesto žutih zvezda, iscrtana je bodljikava žica - simbol represivne politike evropskih država prema izbeglicama.

Ukazano je na nasilje prema izbeglicama na 'Balkanskoj ruti': *Okolo million izbeglica je prošlo kroz Zapadni Balkan, gde su bile/li izloženi/ne diskriminaciji, deportaciji, pljački;*

U Srbiji je azil dobilo jedva desetak ljudi itd.:

Aktivistkinje i aktivisti su takođe, obelodanili/e uznemirujuće podatke o broju raseljenih izbeglica, držeći transparente na kojima je bilo ispisano:

Avganistan: od 2001. broj raseljenih i izbeglica preko 3 700 000 ljudi;

Sirija: u ratu od 2011. oko 500 000 mrtvih, preko 10 miliona interno raseljenih, više od 5 miliona u izbeglištvu, ogroman broj silovanih žena i devojaka;

Jemen: u ratu od 2015. humanitarna katastrofa, poginulo je 8 400 civila, 48 000 povređenih; *Irak:* u ratu od 2003. broj raseljenih i izbeglica preko 3 500 000 ljudi;

Palestina: od okupacije 1948. preko 4,3 miliona raseljenih i izbeglica;

Mjanmar/Burma: proterano je preko 500 000 ljudi, teror traje.” itd.

21. septembar „Zaustavite rat, a ne izbeglice! Zaustavite vojne, ne beguncev! Stop the war, not refugees!“ - Žene u crnom, Beograd su koordinisale akciju u četiri države bivše Jugoslavije, u sedam (7) gradova i to: Leskovic i Kruševac (Srbija), Pljevlja i Kotor (Crna Gora), Tuzla (Bosna i Hercegovina), Zagreb (Hrvatska), Ljubljana (Slovenija). U akciji je učestvovala aktivistkinje organizacije koje čine Mrežu Žena u crnom.

Beograd, 27. septembar „Zaustavite genocid nad Rohinjama! (Stop killing Rohingya!) - povodom aktuelne političke situacije u Burmi/Mijanmaru, organizovano je stajanje u crnini i ćutanju ispred Ambasade Burme/Mijanmara u Beogradu.

Na protestu su bili istaknuti sledeći transparenti na srpskom, engleskom i burmanskome jeziku: *Stop ubijanju Rohinja!*; *Stop genocidu nad Rohinjama!*; *Aung San Su Qi where is your conscience?* (*Gde ti je savest Aung San Su Ći*), *Žene u crnom protiv rata*.

U akciji je učestvovalo petnaestak (15) aktivistkinja i aktivista Žena u crnom, Rekonstrukcije ženski fond i Mreže žene protiv nasilja. Protest je bio izuzetno medijski praćen, protekao je uz neprimereno brojno prisustvo policijskog obezbeđenja.

Žene u crnom su uputile Mijanmara sledeće zahteve:

- *Da vlasti zaustave progon Rohinja etničke manjine;*
- *Da dobitnica Nobelove nagrade za mir Aung San Su Ći vrati nagradu;*
- *Da Međunarodni krivični sud sprovede istragu,*
- *Da Srbija prestane da izvozi oružje Mijanmaru.*

Beograd, 27. oktobar „Stop nasilju u Kataloniji! (No mas violencia en Catalunya) - Povodom političke situacije nakon referendum o nezavisnosti Katalonije (1. oktobar 2017.) Žene u crnom su ispred ambasade Španije, u Beogradu, organizovale protest u crnini i ćutanju „Stop nasilju u Kataloniji“. Na protestu su bili istaknuti sledeći transparenti na katalonskom, španskom i srpskom jeziku:

- *Solidarno protiv nasilja u Kataloniji;*
- *Stop ukidanju autonomije Kataloniji*
- *Nijedna policija, nijedna vojska ne mogu sprečiti volju naroda koji je odlučan da se odupre nenasilju. (Gandi);*
- *NO 155, NO passaran 155.*

Protestu je prisustvovalo dvadesetak (20) aktivistkinja i aktivista.

Beograd, 9. novembar „Kristalna noć – nikada više!“ - Povodom 9. novembra - Međunarodnog dana borbe protiv fašizma i antisemitizma, ŽUC je organizovao uličnu akciju „Kristalna noć – nikada više“, u Knez Mihailovoj ulici. Akcija je organizovana uz podršku Saveza antifašista Srbije i organizacije Jednakost.

U akciji su bili su istaknuti sledeći transparenti:

- *Žene u crnom protiv fašizma;*
- *Protiv fašizma;*
- *Ne rehabilitaciji;*
- *Žica = Evropa = Granica;*
- *Bez žica, bez granica*

Tokom performansa, putem razglasa, ukazano je na neke elemente fašizacije u Evropi: *Ideološki i istorijski revizionizam; Mržnja i strah od izbeglica, emigranata, Roma – ksenofobija, rasizam, izolacionizam; Proizvodnja neprijatelja i opsesija za- verom; Etnički nacionalizam i populizam; Mačizam i prezir prema ženama i LGBT*

Hor ***Nаша pjesma*** pevao je antifašističke pesme: *Nаша pjesma, Padaj silo i nepravdo, Budi se istok i zapad, Bilećanka, Crvena zastava, Ay Carmela, Internacionala, Bandiera rossa, Marš otpuštenih, Oj Mosore.* U akciji je učestvovalo oko pedesetak (50) aktivistkinja i aktivista.

Beograd, 6. decembar "Stop femicidu" - povodom Dana borbe protiv femicida Mreža žene protiv nasilja i Žene u crnom su na Trgu Republike organizovale performans **Nijedna žena manje**. Na pločniku je raspoređeno 100 crvenih cipela, a potom su pročitana imena žena koje su ubijene u Srbiji, od 2010. godine do danas. Akciji je prisustvovalo je oko dvadesetak (20) aktivistkinja i aktivista.

Beograd, 10. decembar „Stop mržnji prema ženama! Stop fundamentalističkim, klerofašističkim napadima na žene!” - Žene u crnom, u saradnji sa Ženskom mrežom Hrvatske, Centrom za ženske i mirovne studije – Anima iz Kotora i Bona Fide iz Pljevalja, organizovale su, povodom Međunarodnog dana ljudskih prava u u Knez Mihailovoj ulici u Beogradu, antiklerikalni feministički protest „Stop mržnji prema ženama - Stop fundamentalističkim, klerofašističkim napadima na žene!”

Na skupu su bili istaknuti sledeći transparenti: *Uvek neposlušne*

- *Ateistkinja – tim se dičim!*
- *Fala bogu ja sam ateistkinja!*
- *Ne dam pare crkvi!*
- *Knjige sestre, knjige, a ne zvona i praporci!*
- *Ljudi misle: zbogom crkvi; Zbogom crkvi!*
- *Nemojte se moliti u našim školama, mi nećemo misliti u vašim crkvama!*
- *Nećemo učiti u vašim crkvama, nemojte se moliti u našim školama!*

- Vratite se veštice, neće ići pešice!
- Metle će se dići, nećete nam pričiti!
- Žene misle: zbogom crkvi!
- Bez boga, bez gospodara!
- Dole crkva, dole bog, dalje od tela mog!
- Ni državu ni boga blizu jajnika moga!
- Ide žena ljuta, pope dalje s puta!
- Stop mržnji prema ženama!
- Crkva slavi ratne zločince – dosta!
- Sve smo abortirale!

U akciji je učestvovalo je tridesetak (30) aktivistkinja i aktivista.

Beograd, 22. decembar „Stop okupaciji!” - Žene u crnom su, u Knez Mihailovoj ulici, u Beogradu, u crnini i ćutanju održale mirovnu akciju **“Stop okupaciji”**, povodom aktuelne političke situacije na Bliskom istoku.

Na protestu su bili istaknuti sledeći transparenti: *Žene u crnom protiv rata; Stop okupaciji* (na srpskom, engleskom, hebrejskom i arapskom jeziku); *Mir* (na srpskom, engleskom, hebrejskom i arapskom jeziku).

Akcija je bila policijski obezbeđivana, ali nije prošla bez incidenata. Grupa izraelskih turista je okupljenim aktivistkinjama i aktivistima Žena u crnom uzvikivalo:

Ja sam bio u izraelskoj vojsci/I was in Israely army;

Dođite u Izrael pa da vas pobijemo/Come to Israel so we can kill you; Dođite u Izrael da vidite kako je u Izraelu/Come to Israel that you see how it is; Vi ste ružne/You are agly

Jebite se/Fuck yourself;Izrael je najbolji/Israel is the best; Izrael je najlepší/Israel is the beautiful; Vi ste zlo/You are evil; Vi ste ništa/You are nothing, itd.

Mirovnoj akciji je prisustvovalo oko **15** aktivistkinja i aktivista Žena u crnom.

SUOČAVANJE S PROŠLOŠĆU

TRANZICIONA PRAVDA - FEMINISTIČKI PRISTUP

Ovo je jedna od najvažnijih aktivnosti Žena u crnom. Sastoji se od mnoštvo segmenata: uličnih akcija, radionica, predavanja, stvaranje različitih modela tranzicione pravde sa feminističkog stanovišta, saradnje sa srodnim organizacijama u vidu zajedničkih akcija, (kampanja, konsultativnih sastanka).

Posećivanje mesta zločina počinjenih u naše ime, kao i drugih zločina protiv civilnog stanovništva počinjenih tokom rata na prostoru bivše Jugoslavije:

U ovom izveštajnom periodu Žene u crnom su posetile:

Lovas, Hrvatska, 18. oktobar – obeležavanju 26 godišnjice zločina u Lovasu (18.10.1991.) gde su srpske oružane formacije ubile su 70 civila hrvatske nacionalnosti prisustvovala su četiri (4) aktivistkinje ŽUC-a.

Sjeverin, 22. oktobar - na komemoraciji u Sjeverinu prisustvovala/i su aktivistkinje/i Mreže Žena u crnom iz Prijepolje, Pljevalja, Beograda i odale poštu nastradalim civilima, a nakon toga otišle u mesto Mioče i položile cveće. Porodice koje su izgubile svoje najbliže i dalje čekaju zadovoljenje pravde i preuzimanje odgovornosti za zločin. Porodice gube nadu i poverenje u institucije Republike Srbije, uprkos izjavama najviših predstavnika vlasti da će uložiti napor da reše pitanje nestalih lica.

Vukovar/Hrvatska, 19. novembar „Odgovornost i solidarnost“ – povodom 26 godišnjice zločina u Vukovaru, grupa od osam (8) aktivistkinja i aktivista Žena u crnom je posetila Vukovar, gde je odata počta žrtvama zajedno sa njihovim porodicama, kao i sa građankama i građanima Vukovara. Aktivistkinje i aktivisti ŽUC-a prisustvovala su obeležavanju zločina u Borovu naselju, kod srušene zgrade Borovo komerca, a posetile su i spomen obeležje na Ovčari, gde su zakopani ubijeni ranjenici iz Vukovarske bolnice, kao i Memorijalni centar na Ovčari. Potom smo prisustvovala i komemoraciji koja je održana u Borovom selu na obali Dunava.

Vranić, kod Beograda, 20. decembar – antifašistička solidarna akcija povodom 74 godišnjice zločina u Vraniću. Naime, u Drugom svetskom ratu, u noći između 20. i 21. decembra 1943. godine fašističke četničke formacije ubile su 68 stanovnika/ca sela Vranić, najvećim delom porodice pripadnika/ca Pantić. Osam (8) aktivistkinja i aktivista Žena u crnom prisustvovalo je istorijskom času u lokalnom Centru kulture zajedno sa meštanima. Potom su posetili Spomen sobu u kući porodice Pantić.

ŽENSKA SOLIDARNOST ZA KAŽNJIVOST RATNIH ZLOČINA:

Akcije ženske solidarnosti – feminističke etike brige i odgovornosti, činove uzajamne podrške, razmene i saradnje u regiji u cilju izgradnje pravednog mira. Radi se prvenstveno o razmenama i podršci žrtvama zločina počinjenim u naše ime, kao i žrtvama/preživelim iz zločina nad civilima srpske nacionalnosti:

18. septembar, Srebrenica – Solidarna poseta aktivistkinja ŽUC Beograd i aktivistkinja iz Španije (Charo Nogeira i Selime) Memorijalnom centru Potočari/Srebrenica. Istog dana posetile su selo Bajramovići u kojem žive Nura Mustafić, svedokinja na Ženskom sudu/ŽS i Refija Hadžibulić, učesnica u procesu ŽS, one su preživele u srebreničkom genocidu i sa njima su aktivistkinje razgovarale o prevazilaženju ratnih trauma, značaju učešća u nastavku procesa ŽS, saradnji sa ŽUC-om itd. Takođe su aktivistkinje posetile Srebrenicu, gde su se susrele sa Hajrom Ćatić, predsednicom Udruženja žene Srebrenice, sa sedištem u Tuzli.

20. septembar, Beograd - susret ženske solidarnosti organizovale su Žene u crnom, Beograd i udruženje građana "Anima" iz Đulića. Grupa od **49** žena iz područja Zvornika (Đulića, Klise, Tojšića, Glumine, Zvornika, Sapne, Šetića...) došle su u posetu ŽUC-u, zajedno sa deset aktivistkinja Mreže Žena u crnom iz cele Srbije došle su u posetu ŽUC-u Ovom prilikom organizovano je niz aktivnosti: susret u prostorijama ŽUC-a, a potom, turističko-kulturni program zajedničkog obilaska Beograda (poseta Konaku kneginje Ljubice, šetnja Knez Mihailovom, krstarenje Dunavom, druženje u Zemu. I ovaj susret je nastavak dugogodišnje saradnje, prijateljstva, uzajamne podrške i zajedničkog rada.

(Aktivistkinje ŽUC-a su se susrele sa ženama i porodicama žrtava nakon obeležavanja godišnjice zločina, o čemu je bilo reči u prethodnim rubrikama ovog izveštaja)

Kažnjivost zločina – put do pravednog mira: praćenje suđenja u Specijalnom sudu

Suđenje za zločin u Kravici – suđenje pred Većem za ratne zločine Specijalnog suda u Beogradu za ratni zločin u selu Kravica (ubistvo 1313 bosanskih Muslimana, u okviru srebreničkog genocida, 13. jula 1995. godine).

Važno je napomenuti da je 14. jula 2017. godine, Apelacioni sud je doneo odluku da se poništi optužnica za ovaj zločin, jer je podignuta u trenutku kad Tužilaštvo za ratne zločine nije imalo glavnog tužioca.

U ovom izveštajnom periodu suđenje je ponovljeno, a 14. novembra održano je ročište.

UMETNIČKI ANGAŽMAN U SUOČAVANJU S PROŠLOŠĆU/TRANZICIONOJ PRAVDI

U ovom periodu nastavljena je praksa zajedničkog rada i saradnje umetničkih kolektiva, profesionalnih pozorišta, umetnica/ka angažovanih na umetničkom oblikovanju otpora ratu, ratnim zločinima, represiji, kršenju ljudskih prava. Pored već navedenih umetničko-aktivističkih inicijativa, pre svega u rubrici »Ulične akcije«, u ovom periodu organizovano je više radnih sastanaka u vezi sa osmišljavanjem i realizacijom aktivističko-umetničkih akcija sa umetničkim kolektivima, a u ovom periodu aktivnosti su bile fokusirane na ulične akcije antifašističke, antirasističke solidarnosti sa izbeglicama.

Izložba *Neposlušne* u Muzeju savremene umetnosti + MSUM (Muzej sodobne umetnosti) u Ljubljani od 29. juna do 1. oktobra. Na izložbi su izloženi aktivističko-umetnički artefakti uličnih akcija Žena u crnom (fotografije, transparenti...); *Katalin Ladik*, Novi Sad/Budimpešta, multimedijalne umetnice prisutne na umetničkoj sceni od šezdesetih godina XX veka (vizuelna i zvučna poezija, postmoderni narativni performans, književnica...) i *Eulalie Grau*, Barselona – feminističke umetnice iz Katalonije; njen glavni medij je fotografija/fotomontaže, počela svoje umetnički angažman sedamdesetih godina XX veka, Eulalia je bila politički angažovana protiv diktature F. Franco/Franka u Španiji. Tokom trajanja izložbe održano je više predavanja o aktivističko-umetničkom angažmanu ŽUC-a u organizaciji aktivističkih kolektiva i akademske zajednice iz Slovenije.

VIDEO AKTIVIZAM: TRANZICIONA PRAVDA - FEMINISTIČKI PRISTUP

U cilju poboljšanja vidljivosti efekata različitih modela tranzicione pravde, posebno onog sa feminističkog stanovišta, koji promovišu Žene u crnom (ŽUC), tokom 2010. godine stvorena je grupa video aktivistkinja i aktivista, koja se osposobila za snimanje, montažu, digitalizaciju i postavljanje na internet video i audio materijala koji je prikupljen tokom redovnih aktivnosti ŽUC, da bi on, u formi kratkih filmova, postao dostupan široj javnosti. Grupu za video aktivizam ŽUC-a koordinira Marija Vidić, u saradnji sa Marijom Arandelović, Zinaidom Marjanović i druge/i aktivistkinje i aktivisti ŽUC-a.

U ovom izveštajnom periodu grupa je realizovala sledeće video materijale:

- **„Zaustavimo rat, a ne izbeglice“** (3:40 min.) – doku-film o uličnoj akciji ŽUC-a u Beogradu (21. septembra 2017.– Svetski dan mira)
- **„Žene zajedno grade mir“** (15 min.) - dokumentarni film o solidarnoj poseti žena iz područja Zvornika Ženama u crnom, Beograd, 20. septembar 2017.

- „**Kristalna noć – nikada više!**“ (4:03 min.) – antifašistička akcija ŽUC-a povodom Međunarodnog dana borbe protiv fašizma i antisemitizma, 9. novembra 2017.
- „**Stop mržnji prema ženama! Stop fundamentalističkim, klerofašističkim napadima na žene!**“ – feminističko-antiklerikalna akcija ŽUC-a 10. decembra 2017. u Beogradu.

U ovom periodu su prevedeni i titlovani sledeći dokumentarni filmovi na španskom jeziku:

- **Nunca olvidaremos el genocidio en Srebrenica** (4:03 min.); doku-film o akciji ŽUC-a povodom 21. godišnjice genocida u Srebrenici *'Nikada nećemo zaboraviti genocid u Srebrenici', 10. jul 2016.*
- „**Recordamos – 25 anos del comienzo de la guerra en Bosnia y Herzegovina**“ (5 min); doku-film o uličnoj akciji ŽUC-a „Pamtimo-25 godina od početka rata u BiH“.
- **Dia internacional de la mujer, Belgrado, 8 de marzo** (0:01 min.) – doku-film o uličnom marša 8. marta 2017.

ŽENSKI SUD FEMINISTIČKI PRISTUP PRAVDI

Donosimo kratak izveštaj o aktivnostima Žena u crnom u vezi sa organizovanjem Ženskog suda-feministički pristup pravdi u ovom periodu. Ukoliko vas zanimaju opširnije informacije, možete ih naći na našem web-sajtu www.zeneucrnom.org i www.zenskisud.org ili nam se obratite putem mail: zeneucrnombeograd@gmail.com

Prvi Ženski sud na teritoriji Evrope, održan je u Sarajevu, od 07. do 10. maja 2015. godine, u organizaciji 10 ženskih grupa sa prostora bivše Jugoslavije (Pokret Majke enklava Srebrenica i Žepa, Fondacija Cure, Sarajevo, Bosna i Hercegovina, Centar za žene žrtve rata, Centar za ženske studije, Zagreb, Hrvatska, Centar za žensko i mirovno obrazovanje Anima, Kotor, Crna Gora, Savet za rodnu ravnopravnost, Skopje, Makedonija, Ženski lobi, Ljubljana, Slovenija, Centar za ženske studije i Žene u crnom, Beograd, Srbija). Ženskom sudu je prisustvovalo više od **500** osoba iz svih zemalja bivše Jugoslavije, ali i iz: Argentine, Alžira, Palestine, Izraela, SAD, Španije, Italije, Švedske, Austrije, Belgije, Velike Britanije, itd.

Završni događaj u Sarajevu nije kraj procesa, već naprotiv, podsticaj da se iz feminističke perspektive nastavi sa kreiranjem novih modela pravde. To je obaveza pre svega prema svedokinjama, ali i izraz naše odgovornosti prema ogromnom teretu nedavne prošlosti.

U nastavku procesa Ženskog suda, Žene u crnom, Beograd koordiniraju programske i druge aktivnosti, uz podršku organizacija: Anima, Kotor (Crna Gora), Centar za žene žrtve rata, Zagreb (Hrvatska), neke članice bivšeg Organizacionog odbora Ženskog suda (OOŽS) koji je delovao do događaja u Sarajevu učestvuju sporadično (Fondacija 'Cure', Sarajevo) dok su se ostale članice OOŽS podržavaju aktivnosti bez aktivnog učešća.

I Feministička etika brige – podrška svedokinjama na Ženskom sudu/ŽS

Regionalni sastanak Ženskog suda – sastanci su sastavni deo nastavka ŽS, a u ovom izveštajnom periodu organizovale smo dva regionalna sastanka (2):

1. Regionalni susret Ženskog suda, Skopje, 28,29. i 30. septembar 2017.

Na ovom susretu učestvovala su **34** žene iz **15** mesta i to iz Bosne i Hercegovine (Đulići i Klisa kod Zvornika, Potočari/Srebrenica, Sarajevo); Crne Gore (Pljevlja); Hrvatske (Zagreb); Kosova (Dečani, Đakovica, Priština); Makedonije (Skopje, Veles) i Srbije (Beograd, Kruševac, Leskovac, Novi Bečej). Na sastanku su učestvovala i organizatorke i aktivistkinje ŽS.

Program ovog susreta se sastojao od sledećih celina:

Nakon predstavljanja učesnica, prikazan je dokumentarni film „**Albanke su naše sestre**“ (Vajzat shqiptare jane motra tona), u trajanju od 25 minuta, autorki i autora: Milene Popović, Sanje Kljajić, Taulanta Osmanija, Darka Špera, u produkciji Nezavisnog društva novinara Vojvodine i koprodukciji BIRN Kosova. Film prenosi svedočenje o otporu nasilnoj mobilizaciji muškaraca u Srijbi, otporu žena i vezama prijateljstva i solidarnosti između aktivistkinja Srbije i Kosova. Slogan filma „*Albanke su naše sestre*“ je preuzet od ŽUC-a koje su 8. marta 1995. po prvi put tokom protesta istakle ovaj transparent i doživele fizički napad i tada i to se nastavilo u brojnim prilikama.

Nakon projekcije, učesnice su govorile o pitanjima vezanim za zločin prisilne mobilizacije u Srbiji, posebno tokom rata na Kosovu, 1999. godine. Žene su govorile o prisilnoj mobilizaciji, kao i o otporu žena. Projekciju filma „*Albanke su naše sestre*“ juna 2017. godine sprečili su pripadnici ultradesničarskih organizacija u Nišu i Kraljevu, Novom Sadu, o čemu su govorile učesnice protesta 1999. kao i druge žene.

Učesnice su govorile i o blokadi suočavanje s prošlošću u celoj regiji, o neprevaziđenim ratnim traumama, klimi nekažnjivosti u celoj regiji, nacionalističkim tendencijama u celoj regiji, o tome da se pregovori između Beograda i Prištine svode na susrete političkih elita bez uticaja na društvo u obe države.

„Dokle smo stigle? Kuda idemo dalje?“ – u toku ove sesije o nastavku procesa ŽS, učesnice su iznosile tema i pitanja za organizovanja ‘mini Ženskih sudova’. Donosimo najčešće predloge:

- *Stvaranje prostora za obelodanjivanje ratnih trauma* - žene prvenstveno predlagale razne vidove restorativne/isceliteljske pravde (priznanje patnje, osuda negiranja ratnih zločina...); žene su predlagale održavanja ŽS pre svega u lokalnim zajednicama;
- *Kršenje radnih prava žena* usled pljačkaške privatizacije i to su predlagao veliki broj učesnica, ali prvenstveno iz Makedonije i Srbije;
- *Nasilje nad ženama u porodici* – žene iz Makedonije, dok žena iz Srbije ukazuju na povećano nasilje nad ženama od strane povratnika sa ratišta;

- *Politička represija nad ženama koje misle drugačije od vladajućeg režima* – predlagale su žene iz Srbije, što ukazuje na visok stepen ugroženosti slobodne javnog govora i izražavanja u Srbiji;
- *Etničko nasilje – u Hrvatskoj i na Kosovu itd.*

Skoro sve učesnice su govorile o strahu žena da javno govore, zbog čega je neophodno stvarati prostore u kojima će žene slobodno govoriti o nepravdama.

U sesiji „Zajedničko promišljanje o aktuelnim društveno-političkim pitanjima u regiji“ učesnice su najviše govorile o sadašnjoj situaciji u Makedoniji, kao i o pregovorima između Srbije i Kosova (Briselski sporazum) koje vode „političke elite dve zemlje, ali to nema uticaja na odnose između dva naroda jer nisu rešena pitanja zločina iz prošlosti – bez utvrđivanja odgovornosti obe strane i zadovoljavanja pravde ne može se postići pravedan mir...“.

Takođe je prikazan film „**Ženski sud – feministički pristup pravdi**“ a nakon toga je usledila diskusija tokom koje su žene kazale da su „*posledice rata sveprisutne a najviše se ispoljavaju u nasilju nad ženama, klimi straha i nebezbednosti...*“ Sve učesnice su izrazile želju da se susreti nastave, uz preuzimanje obaveza u nastavku ŽS.

2. Regionalni sastanak Ženskog suda, Andrevlje (kod Novog Sada), 10, 11. i 12. novembar

Na ovom susretu je učestvovalo dvadeset (20) žena, iz sledećih zemalja:

Svedokinje na ŽS:

Bosna i Hercegovina: Suvada Selimović, Đulići, Šaha Hrustić, Klisa, Šehida Abdurahmanović, Potočari/Srebrenica, Nura Mustafić, Bajramovići.

Crna Gora: Sabina Talović, Pljevlja

Hrvatska: Milica Miladinović, Zagreb i Marica Šeatović, Novska

Slovenija: Mirjana Učakar, Ptuj

Srbija: Vesna Đorđević, Zrenjanin, Nadežda Kostić, Kruševac i Marija Kovačev, Novi Bečej

Organizatorke, terapeutkinje, aktivistkinje ŽS: Ljupka Kovačević, Kotor, Nela Pamuković, Zagreb, Mira Vilušić, Tuzla, Refija Hadibulić, Bajramovići, Milka Rosić, Leskovac, Anđelija Vučurević, Novi Sad, Staša Zajović i Ljiljana Radovanović i Violeta Đikanović, Beograd.

Tokom **uvodnog dela** učesnice su izrazile važnost susreta u emotivnom (jačanje poverenja, uzajamne podrške) i političkom pogledu (podsticaj za organizovanje zajedničkih aktivnosti, ali i akcija na lokalnom nivou).

“Sliku svoju ljubim...” – dinamička vežba u kojoj su učesnice zajedno preispitivale koncept feminističke etike (važnost ravnoteže brige o sebi i drugima, itd.)

Projekcija igranog filma „Dobra žena“, u režiji Mirjana Karanović, koja glumi u filmu suprugu otkriva da je njen muž bio jedan od pripadnika zloglasne srpske oružane formacije ‘Škorpioni’ (u Trnovu, jula 1995. u okviru genocida u Srebrenici). Žena otkriva da joj je muž ubica, nakon što je pronašla u kući video snimak masakra. Žena odlučuje da prijavi muža organizaciji za ljudska prava, oslobađa se tereta, odlazi na operaciju...

U razgovoru posle projekcije filma, učesnice su kritički sagledavale patrijarhalne uloge žene, i u ratu i u miru:

- U patrijarhalnom kontekstu, ‘dobra žena’ je ona koja ispunjava sve obaveze, poslušna, podređena (‘svima na usluzi, i deci i njemu’);
- Nasilje (psihološko, seksualno...) koje muž povratnik sa ratišta vrši nad ženom, nastavak je nasilja sa ratišta (‘rat se vratio kući’), nasiljem je ‘zaraženo’ celokupno društvo koje slavi zločine i zločince, to je društvo moralnog sloma;
- U kontekstu ratova u bivšoj Jugoslaviji), primeri žena koje ‘izdaju’ svoje muške srodnike – počinitelje zločina su retke, tako da je priča žene u filmu koja ‘izdaje’ muža više projekcija poželjnog moralnog ponašanja nego iskustva;
- Odluka žene da prijavi svog muža-ubicu mnogo više je podstaknuta i zasnovana na religijskim uverenjima (strahu od kazne, spasenje duše, potrebe za pročišćenjem pred ‘bogom’) a ne moralnim principima i saosećanjem sa žrtvama;
- Neophodno je odgovornost odvojiti od teoloških/religijskih uverenja, tj. sekularizovati odgovornost i smestiti je u kontekst borbe za pravdu – feminističku etiku odgovornosti, itd.

U sesiji **„O aktivnostima u vezi sa procesom Ženskog suda u prethodnom periodu** (od maja do novembra 2017.) bilo je reči o javnim promocijama Ženskog suda, kao i o regionalnom susretu u Skopju, septembra 2017.; akcijama solidarnosti sa izbeglicama. U ovoj sesiji najviše prostora bilo je posvećeno pripremnih aktivnostima za organizovanje Ženskog suda o kršenju radnih prava žena, o čemu izveštavamo u nastavku ovog izveštaja.

Pored iskustava tj. svedočenja žena o kršenju radnih prava žena u Srbiji, učesnice iz BiH i Crne Gore iznele su iskustva žena o ekonomskom osnaživanju - alternativnom ženskom preduzetništvu.

Kuda idemo dalje? – u ovoj sesiji žene su govorile o problemima sa kojima se suočavaju u svojim sredinama u naporima za zadovoljavanjem pravde, kako na nivou države, ali i društva (*nezadovoljstvo pravosuđem izaziva beznađe među žrtvama, razočaranje radom komisija za nestale – politička zloupotreba žrtava, nedostatak podrške i nerazumevanje od strane žena, uključujući i one koje su pretrpele najteže zločine, etnička distanca među ženama, strah da govore o ratu, zločinima, odgovornosti ‘svojih’ itd.*)

Od predloga i sugestija za zajednički rad izdvajamo: *obrazovanje u vidu radionica, susreta („što više direktnih susreta i uzajamnih poseta jer su nas vlasti odvojile i dehumanizirale”), pomoć ŽUC-a u organizovanju aktivnosti na lokalnom nivou, organizovanje umetničkih događaja, nastavak javnih prezentacija ŽS i sl.*

Zajedničko promišljanje aktuelnih društveno političkih događaja ticalo se nedavnih presuda u Haškom tribunalu, ogorčenje zbog slavljenja zločinaca, rast nacionalizma u celoj regiji i generalno, zabrinutost zbog regionalnih tenzija.

„Sada se na svemu štedi - Hrana u ratnim vremenima očima žena“

Esej *Marta Korea/Marta Correia*, antropološkinje i feminističko-pacifističke aktivistkinje iz Portugala. Ovaj esej razmatra tekstove koje su napisale žene različitog porekla, koje žive u zaraćenim područjima i to u raznim istorijskim periodima. Razgovor na osnovu ovog eseja podstakao je (sećanje na glad, oskudicu, traume žena iz vremena rata, posebno žena iz BiH. Razgovor o hrani je izazvao najdublje emocije, ali je bio i politički izuzetno važan (podstakao pitanje etike brige, poverenja među ženama, solidarnosti, zajedništva, kao i pitanja siromaštva, eksploatacije, kontrole od strane vladajućih političkih/ratno profilerskih elita). Dogovoreno je da se obavezno nastavi razgovor o zlo/potrebi hrane.

Ženska borba za pravedan mir – u okviru ove sesije prikazan je dokumentarni film **Žene pokreću promenu** (Women make change – Score Card Rwanda) – film u režiji *Alistaira Water-sona* u trajanju od 24:59 minuta; govori o iskustvu Felisita Niyitegeka, osnivačice i direktorke organizacije ženskih sportova AKWOS, iz Kigaliju u Ruandi. U Film govori o osnaživanju žena kroz fudbal, u periodu posle genocida (1994.) u kojem su žene bile najveće žrtve, posebno seksualnih zločina. Učesnice su se saglasile da *„film pokazuje šta žene mogu da urade u najgorim okolnostima, naročito je dobro je da se prikaže ženama da vide kako su se žene u Ruandi i sportski i ekonomski organizovale. Potrebno je da se vide iskustva žena iz mnogo gorih područja nego što je to bio slučaj kod nas“*.

Napravljen je plan aktivnosti za naredni period. Na kraju susreta, žene su izrazile saglasnost da je da je susret bio "odličan – ravnoteža emotivnog i političkog, radnog i rekreativnog, značaj zajedničkog učenja i prenošenja znanja stečenih na susretima ŽS, rekreativno-radno opuštanje (priprema vune za pletenje predmeta za izbeglice, zajedničko slikanje feminističko-pacifističkih majica, žurka...) uz sugestiju 'obavezno nastaviti sa ovom praksom' itd.

II Pripremne aktivnosti za organizovanje Ženskog suda o kršenju radnih prava žena (Srbija)

Tokom regionalnih susreta ŽS, kao i javnih prezentacija organizovanih u Srbiji, svedokinje na ŽS, kao i žene (manjim delom su bili muškarci) koje su prisustvovala javnim prezentacijama, govorile su o višestrukom nasilju (nasilju partijske države, nekažnjivosti na svim nivoima, diskriminaciji i progonu na etničkoj, ideološkoj, rodnoj osnovi i sl.). Radi se o višeslojnom nasilju, tj. razni vidovi nasilja međusobno isprepleteni (etničko/ klasno/rodno/militarističko).

Post/ratno profiterstvo, pljačkaška privatizacija, brutalna eksploatacija radnika, a naročito radnica jedno od najvećih nepravdi i uzroka nebezbednosti žena u Srbiji. S druge strane, prevladava strah žena da o tome javno govore zbog straha od gubitka posla, ucena, pritisaka.

U okviru pripremnih aktivnosti za organizovanje Ženskog suda o kršenju radnih prava žena, a u skladu sa feminističkom etikom preuzimanja odgovornosti za nastavak procesa ŽS, neke od svedokinja na ŽS iz Srbije, aktivistkinje Mreže ŽUC-a, uz podršku ŽUC, Beograd, pokrenule su sledeće aktivnosti:

- 1. Radna grupa za organizovanje Ženskog suda o kršenju radnih prava žena** – prvi radni sastanak održan je 22. oktobra 2017. u Beogradu, u prostorijama Žena u crnom, a učestvovale su: Vesna Đorđević i Milica Lupšor (Zrenjanin), Ivana Ristić i Milka Rosić (Leskovac), Marija Kovačev (Novi Bečež), Tanja Marković, Staša Zajović i Miloš Urošević (Beograd). Pripremne aktivnosti imaju za cilj stvaranje prostora da žene govore o nepravdama u svetu rada, prikupljanje svedočenja žena, obuka aktivistkinja za rad na organizovanju ŽS, uključivanje sindikalnih aktivistkinja, stručnjakinja o ovom pitanju. Na ovom radnom sastanku osmišljen je scenario radionica o radnim pravima žena, uz projekciju kratkih dokumentarnih filmova o kršenju radnih pravima žena, kao i o otporu žena... Drugi radni sastanak je ovaj na regionalnom sastanku ŽS u Andrevlju (novembar 2017.), na kojem su predstavljena iskustva iz prvog ciklusa radionica o radnim pravima žena.
- 2. Metodologija rada** – Dogovoreno je da će biti korišćena iskustva iz procesa organizovanja ŽS, posebno u radu sa potencijalnim svedokinjama koje bi svedočile na ovom ŽS, ali da će metodologija rada biti dograđivana tokom procesa rada. U proces organizovanja ovog ŽS, a naročito u pružanju emotivne podrške svedokinjama na ovom ŽS, biće uključene svedokinja iz ŽS (2015.), feminističke terapeutkinje ŽS, umetnički kolektivi i sl. Takođe će biti realizovane obimne obrazovne aktivnosti (radionice, feministički diskusioni kružoci...).
- 3. Radionice/razgovori o radnim pravima žena u ovom periodu su održani u sledećim mestima:** u Zrenjaninu (6. i 26. novembra i 15. decembra) u organizaciji 'Roze' grupa za radna prava žena a učestvovalo je oko dvadesetak žena – žrtava brutalnog kršenja radnih prava. U Leskovcu su u organizaciji grupe za mir i radna prava žena „NENA“ održane su takođe **tri** radionice (6. i 11. novembra i 11. decembra 2017.). U oba mesta učesnice su svedočile o nepravdama u svetu rada, a izrazile su potrebu i spremnost da učestvuju u procesu ŽS, pre svega kao potencijalne svedokinje za ŽS.
- 4. Transkripti i obrada materijala – Transkripte skidaju aktivistkinje navedenih organizacija** a Žene u crnom su preuzele obavezu da obrade transkripte, kao izuzetno važan izvor znanja, ali i dragocen arhivski materijal.
- 5. Čitanka o radnim pravima žena** – Žene u crnom pripremaju čitanku koja obuhvata razne segmente (Istorijski pregled, položaj žena na tržištu rada, radno zakonodavstvo itd). Čitanka će biti pripremljena početkom 2018. Čitanka je sastavni deo obrazovnih aktivnosti, tj. prakse zajedničke proizvodnje znanja.
- 6. Plan organizovanja narednih aktivnosti** – učešće potencijalnih svedokinja na sastanku Mreže ŽUC-a (februar 2018.), nastavak radionica na lokalnom nivou, zajedničke radionice potencijalnih svedokinja iz cele Srbije, učešće potencijalnih svedokinja na susretu ŽS, maj 2018. itd. Predloženo je da se ovaj ŽS održi do kraja 2018. godine.

III Feministička etika brige i odgovornosti - sigurni prostori u kojima žene javno govore o prećutanim zločinima, potisnutim traumama, radi jačanja uzajamne podrške, poverenja, prijateljstva, uključivanja što šireg kruga žena u aktivnosti u nastavku procesa Ženskog suda. Ovim nastavljamo praksu sa prethodnih sastanaka na kojima je dogovoreno da tamo gde ne postoje uslovi za organizovanje 'mini' ŽS, organizuju se radionice, kružoci, sastanci...U ovom periodu realizovana je sledeća aktivnosti:

Radionica sa 'Izbrisanima' u Ljubljani održana je 30. septembra 2017. u Socijalnom centru 'Rog' - prostor za glasove, osjećanja, misli žena i djece iz zajednice „Izbrisanih“, kao i aktivistkinja koje su ih podržavale i

podržavaju. I ova, kao i prethodne radionice, potvrdila je duboke traume koje proživljavaju žene i deca – žrtve etničkog čišćenja u Sloveniji (1992.). U ovoj radionici učestvovalo je 13 žena, kako iz zajednice 'Izbrisanih' tako i slovenačke aktivistkinje koje su im pružale i pružaju podršku; voditeljice su bile feministička terapeutkinja ŽS (Marijana Senjak) i jedna od organizatorke ŽS (Nela Pamuković). Dogovoreno je da se 20.1.2018. održi sledeća celodnevna radionica.

IV Promocije Ženskog suda – feministički pristup pravdi - regionalni nivo

Promocije/javne prezentacije ŽS se sastoje od sledećih segmenata:

- *Šta je Ženski sud? Šta je feministički pristup pravdi?* Istorijat i proces organizovanja Ženskog suda – o čemu uglavnom govore organizatorke ŽS
- *Ženski sud – feministički pristup pravdi* (52 minuta) – projekcija dokumentarnog filma
- *Svedokinje govore o svom iskustvu svedočenja* na Ženskom sudu u Sarajevu (Šta je za mene značilo svedočenje na ŽS?, kao i učešće u nastavku procesa ŽS)
- *Razgovor sa publikom* (Učinci Ženskog suda, nastavak procesa ŽS, problemi sa kojim se najviše suočavaju u svom okruženju – predlozi, sugestije za održanje 'mini' ŽS po specifičnim pitanjima, itd.).

U ovom izveštajnom periodu održane su dve (2) javne prezentacije u dve (2) države bivše Jugoslavije:

Skopje, 29. septembar – Javna prezentacija/JP održana je u okviru regionalnog susreta ŽS a učestvovala su 34 žene iz 15 mesta i to iz Bosne i Hercegovine (Đulići i Klisa kod Zvornika, Potočari/Srebrenica, Sarajevo); Crne Gore (Pljevlja); Hrvatske (Zagreb); Kosova (Dečani, Đakovica, Priština); Makedonije (Skopje, Veles) i Srbije (Beograd, Kruševac, Leskovac, Novi Bečej).

28. novembar, Beograd – JP je održana na Pravnom fakultetu Univerziteta „Union“, a učestvovala su svedokinje na ŽS (Nadežda Kostić/Srbija; Kruševac, Marica Šeatović, Novska/Hrvatska, Šehida Abdurahmanović, Srebrenica i Rejha Avdić, Tuzla/Bosna i Hercegovina). Nakon projekcije filma u debati je učestvovalo petnaestak studenata i studentkinja Pravnog fakulteta, kao i profesorke i profesori Pravnog fakulteta.

V Promocije Ženskog suda – feministički pristup pravdi - regionalni i međunarodni nivo

Organizatorke, svedokinje, aktivistkinje su učestvovala na brojnim međunarodnim konferencijama na kojima su govorile o iskustvima ŽS, od kojih izdvajamo:

21. i 22. septembar, Tuzla, Bosna i Hercegovina - u okviru programa 'Dani pacifizma' u organizaciji 'HO Horizonti', 'Prijateljice' iz Tuzle susrele su se sa mladima iz BiH, Hrvatske, Srbije (Sombor, Vukovar, Gračanica, Bratunac, Srebrenica, Milići, Srebrenik, Gornji Vakuf/Uskoplje. Oko 60 mladih osoba upoznati su sa ŽS (događajem u Sarajevu, feminističkim pristupom pravdi...) i mladi su iskazali veliko interesovanje.

16 - 18. novembar, Kordoba, Španija – na feminističkoj konferenciji Staša Zajović je govorila o iskustvima ŽS, a konferenciji je prisustovalo više stotina žena iz cele Španije.

15. decembar, Bolonja, Italija - Tribunale delle donne – approccio femminista alla giustizia (ŽS-feministički pristup pravdi) susret u organizaciji Žena u crnom iz Bolonje, prikazan je doku-film, razgovor o

procesu ŽS, aktivnostima posle Sarajeva. Šehida Abdurahmanović iz Srebrenice i Staša Zajović su učestvovala na ovom događaju, a bilo je prisutno oko **50** osoba.

Poslednjih meseci Žene u crnom/Donne in nero iz Italije su organizovale brojne susrete o iskustvima ŽS: Torino, Milano, Modena, Fano, Udine, Padova...

U ovom periodu organizatorke ŽS imale su brojne intervjuje o ŽS (putem skype) sa feminističkim istraživačicama iz celog sveta.

VI Zajednički radni konsultativni sastanci – u ovom periodu održavani su operativni radni sastanci organizacija, ekspertkinja, aktivistkinja koje učestvuju u nastavku procesa ŽS.

VII Radni sastanci Žena u crnom: kao nositeljke programskih aktivnosti u nastavku procesa ŽS, održavale su radne sastanke (izveštajne aktivnosti, priprema publikacija, dokumentacije i arhive ŽS, priprema regionalnih susreta ŽS.

VIII Video aktivizam

Video aktivizam koji podrazumeva realizaciju video materijala u vezi sa feminističkim pristupom pravdi; obuhvata i prevod i titlovanje dokumentarnih filmova o iskustvima nenasilnih pokreta protiv nekažnjivosti zločina, neoliberalne ekonomske globalizacije, itd.

Dokumentarni filmovi urađeni u ovom izveštajnom periodu već su navedeni u rubrici („Video aktivizam - tranziciona pravda - feministički pristup“)

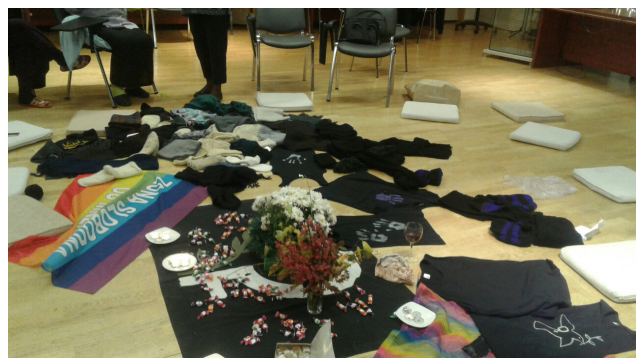
IX Izdavaštvo

Izveštaji:

Regionalni susret svedokinja, Skopje (28, 29 i 30. septembar 2017.) str. 9;

Regionalni susret svedokinja, Andrevlje (10, 11. i 12. novembar 2017.) str. 17 i javne prezentacije 5 str.).

I u ovom izveštajnom periodu, svedokinje na ŽS učesvovala su u brojnim aktivnostima Mreže ŽUC-a: uličnim akcijama; tranziciona Pravda (posećivanje mesta zločina), sastanak Mreže, obrazovni programi.

MREŽE KOALICIJE UZAJAMNA PODRŠKA I SOLIDARNOST

Žene u crnom su pokretačice ili aktivne učesnice brojnih regionalnih mreža, koalicija i saveza, aktivne učesnice u aktivnostima srodnih organizacija radi jačanja uzajamne podrške, solidarnosti, civilnog društva i demokratije u Srbiji i u celoj regiji.

U ovom periodu realizovano je mnoštvo aktivnosti od kojih izdvajamo sledeće:

Sastanak Mreže Žena u crnom, 14. 15. i 16. septembar, 2017, u Vrnjačkoj Banji

Sastanku su prisustvovala **63** osobe i to: 5 iz Crne Gore (Pljevlja i Kotor), 4 iz Hrvatske (Zagreb, Osijek i Poreč), 9 iz Bosne i Hercegovine (Srebrenica, Sarajevo, Tuzla i Zvornik- Đulići), 2 iz Slovenije (Ljubljana), 39 iz Srbije (Beograd, Pirot, Priboj, Prijepolje, Kruševac, Leskovac, Pančevo, Novi Bečej, Novi Sad i Kraljevo) 2 iz Španije (Madrid), 1 iz Austrije (Grac) i 1 iz Poljske (Krakov).

Sastanak je započeo **predstavljanjem svih učesnika/ca**, moderirale su Staša Zajović i Snežana Tabački.

U nastavku su predstavljene **zajedničke aktivnosti Mreže Žene u crnom**, od poslednjeg sastanka Mreže, februara 2017.

O tome su govorili/e: Miloš Urošević (Suočavanje s prošlošću - ulične akcije, posećivanje mesta zločina), Ljiljana Radovanović (Feministička etika brige i odgovornosti), Staša Zajović (Ženski sud-feministički pristup pravdi), Mirko Medenica (Solidarna podrška izbeglicama) i Snežana Tabački (Istraživački projekt- "Monitoring primene Rezolucije 1325").

Debata **"U raljama identiteta"**; u uvodnom delu su učestvovala/i Mina Damnjanović, Sabina Talović i Dragan Stojković, *moderirala je* Marijana Stojčić. Najviše je bilo reči o zlo/upotrebama identiteta, svodenju identiteta na etničku i versku dimenziju kao prostora represije prema drugima, pluralitetu identiteta kao prostora slobode i sl. U debata je učestvovalo oko desetak aktivista/kinja.

U nastavku je prikazan dokumentarni film **"Slutnje anđela"** o Dejanu Nebrigiću, prvom srpskom gej aktivisti, piscu i pozorišnom kritičaru. O Dejanu Nebrigiću su potom govorili/e autor filma, Branislav Princip i Staša Zajović.

Rad je završen **čitalačkim feministički kružokom**, koji se sastojao iz prikaza dve knjige:

1. *Arheologija nalazišta feminističko-lezbijskog pokreta* - koju je priredio i predstavio Aleksandar Puhek

2. „Oslobođenje žena: feministički tekstovi (1964-1975)“ feministička čitanka, koju je predstavio Miloš Urošević, a uredili zajedno Sanja Pavlović i Miloš Urošević.

„Ima li angažman smisla? Da li je naš posao ‘sizifovski’ ili je pobuna ono što daje vrednost životu?“

Panel diskusija o dometima, ograničenjima, neispunjenim obećanjima aktivističko/akademskog/umetničkog angažmana u kontekstu neoliberalnog kapitalizma, populizma i socijalne demagogije, fašizacije, rasizma i ksenofobije; debata o široko rasprostranjenoj apatiji, ali ali i globalnim, lokalnim pobunama, odgovorima društvenih pokreta, akademske zajednice...

Panel diskusija je najviše bila posvećena razmatranjima o smislu aktivističkog angažmana, o razlozima zbog kojih su postali aktivisti, govorile/i su: Tomislav Perišić (Beograd), Suvada Selimović (Đulići, BiH), Biserka Momčinović (Poreč, Hrvatska), Snežana Jakovljević (Kruševac, Srbija), Ljupka Kovačević (Kotor, Crna Gora) i Bratislav Stamenković (Leskovac, Srbija), a moderirala je Staša Zajović.

Nakon pauze, o promenama u Španiji **“Od diktature do demokratije”** (o ‘vrtoglavoj’ promeni položaja žena u Španiji od 1975. do danas; o participaciji žena u organima vlasti u Španiji, promene na zakonodavnom nivou, menjanje kulturnih matrica/modela, slabljenje uticaja crkve – ka istinskoj jednakosti...) govorila je Charo Nogueira /Ćaro Nogeira, feministička aktivistkinja iz Madrida i novinarka španskog dnevnika El Pais, pre/vodila je i moderirala: Staša Zajović.

O okviru sesije **Izbeglička tragedija i transnacionalna solidarnost na „Balkanskoj ruti”** o svojim iskustvima u radu sa izbeglicama, govorile su: Jelka Zorn i Tanja Završek (Slovenija), Franziska Kuegen, (Nemačka), Jelena Hrnjak, Binasa Džigal, Milka Rosić i Staša Zajović (Srbija).

Nakon predavanja prikazan je jedan broj **filmova Grupe za video aktivizam Žena u crnom**.

Nakon kraće pauze, prikazan je i dokumentarni film **„Albanke su naše sestre”** (Vajzat shqiptare jane motra tona), autorki i autora: Milene Popović, Sanje Kljajić, Taulanta Osmanija, Darka Špera, u produkciji Nezavisnog društva novinara Vojvodine i BIRN Kosova. Film sadrži svedočenja o otporu žena nasilnoj mobilizaciji muškaraca u Srbiji i vezama prijateljstva i solidarnosti između aktivistkinja Srbije i Kosova.

Nakon projekcije, u razgovoru o filmu učestvovala/i su: Bratislav Stamenković Bata, Nadežda Kostić, Staša Zajović i Snežana Jakovljević.

Veče je završeno **feminističko-pacifističkom žurkom**.

Poslednjeg dana, u okviru **diskusionog kutka „Kuda i kako dalje“**, debatovano se o ulozi statistike u menjanju naše stvarnosti, kao i o protestima proizvođača malina i kupina zbog malih otkupnih cena. Uvodničari su bili Miodrag Kapetanović i Binasa Džigal.

Moderirala je: Snežana Tabački.

Sastanak Mreže je završen **Dogovorima o budućim aktivnostima i evaluacijom**

Moderirali su: Miloš Urošević i Staša Zajović (o budućim aktivnostima), Ljupka Kovačević (Evaluacija).

(Integralni izveštaj sa sastanka Mreže možete naći na sajtu Žena u crnom)

U ovom izveštajnom periodu održani su i brojni sastanci radnih grupa o pitanjima koja se bave Mreže ŽUC-a

Obrazovni programi, feministički diskusioni kružoci, konferencije za medije - u ovom periodu realizovane su sledeće aktivnosti:

I Rastući znaci fundamentalizama – demokratski i feministički odgovori...

Navedeni program je pokrenut zato što se “beleži stalni rast fundamentalističkih tendencija: na regionalnom i globalnom planu. Feministički pokret identifikovao je, kako na globalnom tako i regionalnom planu, fundamentalizme kao političke pokrete desničarske ili ultradesničarske orijentacije koji deluju pod plaštom religije, etniciteta, tradicije, kulturnog nasleđa”.

Cilj programa je upoznavanje sa pogubnim učincima zloupotrebe religije od strane verskih zajednica, ultradesničarskih klerikalnih organizacija i naravno, upoznavanje i razmena iskustava o nenasilnom otporu fundamentalističkim tendencijama u raznim kontekstima, sa ciljem jačanje solidarnosti među demokratskim snagama građanske orijentacije protiv fundamentalističkih pokreta i tendencija.

U okviru ovog programa održano je više aktivnosti:

- 1. Beograd, 13. oktobar** – na konferenciji za štampu “**Rastući znaci fundamentalizama u raznim kontekstima – demokratski i feministički odgovori**” u Medija centru (12:00- 13:00) govorili su aktivistkinje i aktivisti iz raznih zemalja o manifestacijama zloupotrebe religije, etniciteta, kulturnog nasleđa u kontekstima iz kojih dolaze, propagandi i praksama protiv ženskih prava, a naročito o otporu fundamentalizmima:

Maryam Namazie - rođena u Iranu, živi u Velikoj Britaniji, aktivistinja za sekularizam i ljudska prava, novinarka, govorila je protiv paralelnog pravnog sistema – religijskih/šerijatskih sudova za porodična pitanja u Velikoj Britaniji, kao i o brojnim antifundamentalističkim inicijativama.

Elena Vilenskaja, Kuća mira i nenasilja, aktivistkinja Međunarodne mreže Žena u crnom Sankt Petersburg, Rusija, bila je sprečena da prisustvuje konferenciji za štampu (zbog kašnjenja leta) ali je pročitano njeno izlaganje o jačanju uticaja Ruske pravoslavne crkve/RPC, naročito u Putinovoj eri, o progonu slobodomislećih ljudi, seksualnih i verskih manjima od strane režima i ultradesničarskih organizacija.

Lino Veljak, Filozofski fakultet, Zagreb govorio je o uzrocima fundamentalizma, o klerikalizaciji obrazovnog sistema u Hrvatskoj, kao i o antiklerikalnim inicijativama.

Magdalena Sztandara, Poljska, Jagelonski univerzitet u Krakovu; osvrnula se na jačanju procesa teokratizacije države i klerikalizacije društva, o pogubnom uticaju Katoličke crkve na reproduktivna i seksualna prava, nasilju nad ženama i npravno, o otporu žena.

Nada Peratović, Centar za građansku hrabrost, živi u Zagrebu i Cirihi; Nada se osvrnula na klerikalizaciju u Hrvatskoj, a posebno o sekularnim i humanističkim alternativama.

Biljana Stojković, Biološki fakultet, Beograd; referisala se na rastuću klerikalizaciju obrazovnog sistema, posebno na „Peticiju za reviziju izučavanja Darwinove teorije evolucije u školama i na fakultetima“, kao i o akcijama protiv uvođenja kreacionizma unutar akademske zajednice i šire.

Snežana Tabački - Žene u crnom, Beograd; govorila je o klerikalizaciji/desekularizaciji u Srbiji, mešanju Srpske pravoslavne crkve (SPC) u državnu politiku, obrazovnu sferu.

2. Radmilovac, kod Beograda, 13, 14. i 15. oktobra “Rastući znaci fundamentalizama – demokratski i feministički odgovori...” – na ovom feminističkom diskusionom kružoku učestvovalo je **39** osoba iz **7** država (Rusije, Velike Britanije, Poljske, Bosne i Hercegovine, Hrvatske, Crne Gore, Srbije), a iz **19** gradova.

Program se sastojao od sledećih segmenata:

Osnovni pojmovi (religija, sloboda veroispovesti, tolerancija, dogmatizam, sekularizacija, desekularizacija, klerikalizam, fundamentalizam...), predavač **Lino Veljak**, Filozofski fakultet, Zagreb, moderatorka **Snežana Tabački**, ŽUC, Beograd.

Zloupotreba i politizacija religije u Srbiji, predavač **Srđan Barišić**, sociolog, Beograd, moderirala **Snežana Obrenović**, aktivistkinja ŽUC-a, Kraljevo

Šta hoće žene na desnici? – projekcija dokumentarnog filma u režiji Izabele Kisić i Zlatka Pakovića, u produkciji Helsinškog odbora za ljudska prava u Srbiji. Film traje 28 minuta, a govori o ulozi žena/političarki i tzv. patriotskih organizacija u Srbiji. Nakon projekcije usledila je diskusija.

Rast verskog fundamentalizma u Velikoj Britaniji – sekularistički odgovori - razgovor sa aktivistkinjom **Maryam Namazie**, Iran/Velika Britanija, aktivistkinja za ljudska prava i sekularizam, moderirala **Stasa Zajović**.

Preteći znaci verskog fundamentalizma u Istočnoj Evropi i Balkanu - otpor klerikalizaciji - odgovori žena

Elena Vilenskaja, Kuća mira i nenasilja, aktivistkinja Međunarodne mreže Žena u crnom Sankt Petersburg, Rusija

Magdalena Sztandara, Krakov/Poljska, Jagelonski Univerzitet

Nada Peratović, Centar za građansku hrabrost, Zagreb/Cirih

Anđelija Vučurović, aktivistkinja Mreže ŽUC-a, Novi Sad

Biljana Stojković, Biološki fakultet, Beograd

Snežana Tabački, Koalicija za sekularnu državu, Beograd

Moderirala: *Mina Damjanović*, ŽUC, Beograd

Fundamentalizmi: Napad na ženska prava, demokratiju, slobodu, izbor

odgovori žena... radionicu moderirale *Marijana Stojčić* i *Stasa Zajović*

Ugrožavanje bezbednosti žena – zloupotreba običajnog prava, kulturnog nasleđa, etniciteta (prisilni brakovi, feticid...) a učestvovala su aktivistkinje iz regije...

Feministička solidarnost na delu - zajedničke akcije protiv svih vidova fundamentalizma iznad svih državnih, etničkih, religijskih granica, podela... završna sesija

3. Rastući znaci fundamentalizama – demokratski i feministički odgovori

Feministička čitanka – zbornik tekstova i radionica sa feminističkog diskusionog kružoka/FDK istoimenog naziva, kao i neke delove iz ranijih izdanja ŽUC-a. Žene u crnom su izdale publikaciju decembra 2017. godine, uredila *Snežana Tabački*, dizajn i prelom *Marija Vidić*.

Čitanka ima 80 stranica, sadrži 4 poglavlja: U prvom poglavlju su izlaganja panelista/kinja na FDK održanom od 13. do 15. oktobra 2017. u organizaciji ŽUC-a. U drugom delu čitanke, predstavljeni su rezultati sa tri radionice, održane u Sandžaku tokom prve polovine 2017. godine, u okviru obrazovnog programa "Sačuvajmo naša prava", koji su organizovale Žene u crnom i Žene Poljimijske iz Prijepolja, sa ciljem podizanja svesti žena o pogubnim učincima zloupotrebe religije na ženska prava, kao i pokretanja solidarnih saveza i zajedničkih akcija protiv kleronacionalističkih i fundamentalističkih praksi. Tome je dodata i radionica, koja je održana u okviru FDK "Rastući znaci fundamentalizma - demokratski i feministički odgovori, oktobra 2017. Treći deo čitanke sadrži preštampane tekstove iz knjige: *Sekularizam i žene*, iz 2007 godine, a odnose se na Rezoluciju 1464 Evropskog Parlamenta: *Žene i religija u Evropi i Rezoluciju 1580 Parlamentarnog saziva Saveta Evrope: *Opasnosti od kreacionizma u obrazovanju*. Četvrti deo predstavlja izvod iz brošure "Šta svaka građanka i građanin treba da znaju o svetovnoj državi" - mali pojmovnik o sekularizmu iz 2008. godine.

II Nezavisni monitoring nad primenom Rezolucije 1325 "Žene, mir, bezbednost"

Istraživački program se sastojao od sledećih segmenata:

1. Konferencija za štampu u Medija centru, 31. oktobar 2017. godine (12:00 – 13:00)

Na konferenciji predstavljeni su rezultati *Nezavisnog monitoringa za primenu Rezolucije 1325 tokom 2017. godine*. Istraživačka radna grupa Žena u crnom, u saradnji sa ženskim grupama: *Autonomnim ženskim centrom* i *Astrom*, uz konsultaciju eksperata *Fonda za humanitarno pravo* pratila je primenu Rezolucije 1325 u Srbiji. Tokom istraživačkog procesa pratile smo određene indikatore, a takođe ćemo se referisati i na Nacionalni akcioni plan Republike Srbije donet je za period **2017.-2020.**

Na pomenutoj konferenciji učestvovala/i su:

Staša Zajović, *Žene u crnom, Beograd*: O Nezavisnom monitoringu primene Rezolucije 1325 u Srbiji

Miloš Urošević, *Žene u crnom, Beograd*: Proces tranzicione pravde u Srbiji

Mina Damnjanović, *Žene u crnom, Beograd*: Zločin seksualnog nasilja u ratu - primena Rezolucije 1325

Snežana Obrenović, *Mreža Žena u crnom, Kraljevo*: Militarizacija na nivou države i društva u Srbiji

Bobana Macanović, *Autonomni ženski centar*: Femicid u Srbiji (mapiranje i institucionalni odgovor)

Marija Anđelković, *Astra, Beograd*: Trgovina ženama u Srbiji

Diana Miladinović, *Žene u crnom, Beograd*: Ratne izbeglice - Izbeglička kriza u Srbiji

Marijana Stojčić, *Žene u crnom, Beograd*: Slike neprijatelja – analiza medijskog izveštavanja o izbeglicama i tzv. izbegličkoj krizi u Srbiji

Mirko Medenica, *Žene u crnom, Beograd*: Položaj braniteljki i branitelja ljudskih prava u Srbiji

Marijana Stojčić: Branitelji/ke ljudskih prava u medijima - Analiza izveštavanja o Ženama u crnom

Nemanja Stjepanović, Fond za humanitarno pravo, koji je učestvovao kao ekspert programa osvrnuo se na blokadu suočavanja s prošlošću u Srbiji.

2. Nezavisni monitoring primene Rezolucije 1325 u Srbiji – publikacija koja sadrži rezultate istraživačkog projekta (Nezavisni monitoringa za primenu Rezolucije 1325 tokom 2017. godine), prezentovane su analize istraživačica i istraživača Žena u crnom, Autonomnog ženskog centra, Astore (Diana Miladinović, Marija Anđelković, Marijana Stojčić, Milena Popović, Miloš Urošević, Mina Damnjanović, Mirko Medenica, Snežana Obrenović, Staša Zajović, Vedrana Lacmanović), u saradnji sa konsultantima Fonda za humanitarno pravo (Nemanja Stjepanović i Milica Kostić) a u izradi publikacije su saradivale: Bobana Macanović, Snežana Tabački, Tanja Ignjatović i Tamara Spaić; dizajn i priprema Marija Vidić, urednica Staša Zajović. Publikacija ima **134** stranice a promovisana je 31. oktobra 2017.

3. Radmilovac kod Beograda, 8, 9. i 10. decembar “Jaz između normativnog i faktičkog, međunarodni i EU standardi – Srbija, Hrvatska i Crna Gora”; na ovom feminističkom diskusionom kružoku učestvovala su **34** osoba iz **15** gradova iz tri države.

Feministički diskusioni kružok sastojao se od sledećih segmenata:

O Nezavisnom monitoringu za primenu Rezolucije 1325 “Žene, mir, bezbednost”

Izveštaj istraživačke radne grupa Žena u crnom, u saradnji sa ženskim grupama: *Autonomnim ženskim centrom* i *Astrom*, uz konsultaciju eksperata *Fonda za humanitarno pravo*, koja je pratila je primenu Rezolucije 1325 u Srbiji. U prezentaciji su učestvovala/i: Miloš Urošević, Mina Damnjanović, Mirko Medenica, Marijana Stojčić, Snežana Obrenović, Staša Zajović (ŽUC), Vedrana Lacmanović (AŽC).

Represija nad braniteljka i braniteljima ljudskih prava u Srbiji – u ovoj debata su učestvovali/e: aktivistkinje Mreže Žena u crnom i Mreže žene protiv nasilja, Ženske mreže Hrvatske, kao i nezavisni kulturni radnici (Vladan Jeremić i Tony Maslić, iz umetničko-aktivističke platforme “Salon nepotkupljivih” iz Beograda.

Feministički diskusioni kutak – komentari odabranih eseja i događaja:

Roza Luksemburg, Zašto je propala Oktobarska revolucija, esej je komentarisala Ljupka Kovačević, *Anima, Kotor*; *Slučaj Katalonije – utisci sa aktivističke turneje* (novembar 2017.) komentarisala je Staša Zajović a o globalnoj kampanji protiv seksualnog nasilja “Me too/I ja” komentarisao je Miloš Urošević, ŽUC, Beograd.

Od autokratije do totalitarizma, medijski mrak, cenzura i autocenzura u Srbiji – postoje li alternative? – u ovoj debati učestvovala su: **Borka Pavićević**, Centar za kulturnu dekontaminaciju, **Jelena Diković**, novinarka dnevnog lista Danas i **Vesna Pešić**, sociološkinja, Beograd a moderirale su *Marijana Stojčić* i *Staša Zajović*.

Od aktivističkog do partijskog angažmana – u ovoj debati učestvovala su:

Biljana Stojković, Pokret slobodnih građana, profesorka Biološkog fakulteta, Beograd;

Rada Borić, članica Nove ljevice i feministička aktivistkinja, Zagreb i *Srbijanka Turajlić*, profesorka u penziji, Beograd, a debatu je moderirala *Snežana Tabački*.

Kuda ide feminizam danas? – u debati o problemima, izazovima feminističkog pokreta danas učestvovala su feminističke aktivistkinje i teoretičarke: **Daša Duhaček**, **Slavica Stojanović**, **Adriana Zaharijević** i **Tanja Ignjatović** iz Beograda; **Nela Pamuković** iz Zagreba; **Snežana Jakovljević** iz Kruševca i **Ljupka Kovačević** iz Kotora, a moderatorke su bile *Marijana Stojčić* i *Staša Zajović*.

Tokom aktivističko- umetničke radionice osmišljavana je akcija za 10. decembar – Dan ljudskih prava.

(Napomena: integralni izveštaj sa ovog feminističkog diskusionog kružoka možete naći na sajtu ŽUC-a).

4. Stop mržnji prema ženama! Stop fundamentalističkim i klerofašističkim napadima! feminističko-antiklerikalna akcija održana je 10. decembra u Knez Mihajlovoj ulici u Beogradu a više informacije možete naći u ovom izveštaju u rubrici *“Ulične akcije”*.

5. Nezavisni monitoring primene Rezolucije 1325 ‘Žene, mir, bezbednost’ sažetak istraživačkog projekta na srpskom i engleskom jeziku (47. i 52 str.) urađen je decembra 2017. a možete ga naći na sajtu Žena u crnom.

6. Nezavisni monitoring primenom Rezolucije 1325 – prezentacija je održana je na Fakultetu političkih nauka u Beogradu, **28. decembra 2017**; učestvovali aktivisti/kinje ŽUC-a (*Staša Zajović*, *Miloš Urošević*, *Mina Damjanović* i *Mirko Medenica*), kao i *Daša Duhaček*, prof.dr FPN. Takođe su bili prikazani dokumentarni filmovi ŽUC-a feminističko-antimilitarističkoj akcijama. Prezentaciji je prisustvovalo **12** studenata/kinja Fakulteta političkih nauka, a u diskusiji koja je usledila nakon predavanja prisutni su ispoljili visok nivo interesovanja, posebno o feminističko- antimilitarističkom pristupu bezbednosti ŽUC-a, naročito o kampanjama u vezi sa zabranom kasetne municije), kao i o napadima na ŽUC zbog zalaganja za suočavanje s prošlošću, itd.

III Promocija publikacije „Oslobođenje žena: feministički tekstovi (1964-1975)“

(ur.) *Sanja Pavlović* i *Miloš Urošević*; Izdavačice: Autonomni ženski centar i Žene u crnom, septembar 2017.

U ovom izveštajnom periodu održano je pet (5) promocija/razgovora:

- **Vrnjačka Banja, 15. septembar** – na sastanku Mreže Žena u crnom a prisustvovalo je preko **60** aktivista/kinja.
- **Beograd, 28. septembar** – na promociji u kafiću „Polet“ bilo je prisutno oko **100** osoba
- **Osijek/Hrvatska, 4. decembar** – promociju koju je organizovala ženska grupa ‘Izvor’ iz Tenje kod Osijeka bilo je prisutno **30** osoba.
- **Beograd, 11. decembar** – u organizaciji Centra za ženske studije, uz učešće **20** osoba.
- **Beograd, 27. decembar** – razgovor u ŽUC-u, učestvovalo **10** osoba.

Solidarnost je naša snaga

Akcije solidarnosti – sa pripadnicama/ima ugroženih i obespravljenih manjinskih zajednica (socijalno-klasnih, etničko-rasnih, seksualnih), građanima/nkama čija su ljudska prava (radna, obrazovna, kulturna), ugrožena.

Solidarnost sa ratnim izbeglicama u Srbiji: Žene u crnom su započele 2013. kada su organizovane solidarne akcije protiv rasističkih napada koji su kulminirali krajem 2013 godine i od tada pa do sada Žene u crnom organizuju mnoštvo aktivnosti, o čemu možete naći informacije na sajtu Žena u crnom. Aktivnosti solidarnosti su međusobno isprepletene, istovremeno uključuju više dimenzija – mirovnu, humanitarnu, umetničko-aktivističku, informativnu...

Direktne akcije - solidarna pomoć na terenu ima više segmenata i obuhvata:

- **Posete mestima na kojima se nalaze izbeglice** – aktivistkinje i aktivisti ŽUC-a pružali su solidarnu pomoć u parkovima kod Ekonomskog fakulteta u Beogradu, kao i u samoorganizovanim kampovima izbeglica (kod Šida, na granici između Srbije i Hrvatske) i u ovoj aktivnosti saradujemo sa „No name kitschen“, međunarodna volonterska mreža koja kontinuirano pruža pomoć izbeglicama u samoorganizovanom kampu u Šidu. U prikupljanju pomoći učestvovala su i aktivistkinje Mreže ŽUC-a iz cele Srbije.

- **Mirovne akcije humanitarnog karaktera** – pružanje humanitarne pomoći - preko humanitarnih akcija podstičemo solidarnost, upoznavanje, prijateljstvo, susrete sa ratnim izbeglicama, sticanje znanja o položaju izbeglica, informacija o njihovom položaju, itd. U ovom izveštajnom periodu ŽUC je organizovao prosečno jednom nedeljno, a nekada i više puta, solidarne posete ŽUC-u izbeglica smeštenih u kampu u Krnjači (devojčica i žena iz Avganistana), kao i drugih izbeglica.

- **Umetničko-aktivističke akcije solidarnosti sa izbeglicama** - ulične mirovne akcije – protesti zbog zloupotrebe i militarizacije izbegličke tragedije, podsticanje solidarnosti građanstva sa ratnim izbeglicama. Ovaj segment aktivnosti obuhvata i estetsku dimenziju solidarnosti (štampanje letaka, izrada bedževa, transparenta na arapskom, farsiju, engleskom, srpskom jeziku). U ovom periodu organizovane su ulične akcije 21. septembra (Svetski dan mira); 9. novembra (Međunarodni dan borbe protiv fašizma i antisemitizma) itd. (više informacija u rubrici 'Ulične akcije').

- **Pletemo mir i solidarnost** – unutar Mreže ŽUC-a organizovano je tokom ovog perioda pletenje više stotina vunjenih predmeta (rukavica i papuča/priglavki, šalova...) za potrebe izbeglica u zimskom periodu; u ovoj akciji učestvovala su aktivistkinje iz Srbije, Crnoj Gori, BiH, a takođe su se uključile i solidarne građanke.

○ **Dokumentarni filmovi o akcijama solidarnosti:** Grupa za video aktivizam ŽUC-a snimila je kraće filmove o uličnim akcijama, umetničko-aktivističkim programima, o čemu je već bilo reči u ovom izveštaju ('Grupa za video aktivizam'). Takođe imamo bogatu foto dokumentaciju o akcijama solidarnosti.

Pored navedenog, solidarnost sa ratnim izbeglicama Žena u crnom izražavaju i drugim aktivnostima:

Izveštaji - na srpskom i engleskom jeziku, za domaće i međunarodne mreže radi upoznavanja sa problemima izbeglica, njihovim položajem, njihovim ljudskim pravima, zloupotrebama, diskriminacijom, kako na nivou institucija tako i društva.

Beleženje zloupotreba i militarizacije izbegličke tragedije – slučajevi represije, zloupotrebe, eksploatacije izbeglica od strane državnih i nedržavnih aktera u vidu pljačke i bogaćenja na račun izbeglica; o ovome ŽUC izveštava kako putem izveštaja, tako i u brojnim saopštenjima.

Praćenje primene mera od strane institucija - ispunjavanje obaveza koje je preuzela država na osnovu međunarodnih konvencija o položaju izbeglica i tražilaca azila – raskorak između faktičkog i normativnog stanja (*Opširnije o ovome u izveštajima Mirka Medenice „Izbeglice u Srbiji, novembar 2017. i Dosijske 10, Žene u crnom, decembar 2017.“*)

Internacionalistička solidarnost – kontakti sa međunarodnim mrežama radi razmene informacija, osmišljavanja zajedničkih akcija, organizovanje poseta mestima na kojima borave izbeglice u Srbiji, tako da smo u ovom periodu organizovale smo brojne posete, međunarodne konferencije, debate. (*O ovome možete naći opširne informacije kako u ovom izveštaju tako i na sajtu ŽUC-a.*)

Diskusioni kružoci, predavanja, debate u prostorijama Žena u crnom - "Srede u ŽUC-u"

Praksa redovnih diskusionih kružoka, predavanja i zajedničke refleksije o važnim društvenim i političkim pitanjima u zemlji i svetu, nastavljena je i u ovom izveštajnom periodu, u kojem je organizovano petnaest (15) predavanja, debata, predavljanja knjiga, projekcija filmova u kojima su učestvovala oko **350** osoba:

6. septembar - „Regarding Susan Sontag“, dokumentarni film u trajanju od 100 minuta iz 2014. godine, govori o životu i delu američke intelektualke Suzan Zontag (1933-2004); na projekciji filma i razgovoru učestvovalo je **15** osoba.

20. septembar - Solidarna poseta žena iz područja Zvornika Ženama u crnom, zajednički obilazak Beograda i Zemuna. U ovom događaju je učestvovalo preko **60** žena (49 žena iz područja Zvornika i desetak aktivistkinja ŽUC-a). (*Više informacija možete naći u ovom izveštaju u rubrici 'Ženska solidarnost za kažnjivost ratnih zločina'.*)

4. oktobar „Kako su SAD dospale do Trampa? Postoje li alternative Trampu i trampizmu?“ - predavanje i razgovor sa **Đorđem Popovićem**, doktorantom iz komparativne književnosti na Univerzitetu u Minesoti, SAD. Na ovoj debati bilo je prisutno **25** osoba.

11. oktobar „Angažovani budizam u uslovima savremenog Zapada“ – predavanje i razgovor sa filozofom **Mirkom Gasparijem**, uz učešće **15** osoba.

Obeležavanje stogodišnjice Oktobarske revolucije (1917. – 2017.)

Jedan od najznačajnijih događaja u 20. veku, događaj koji je uzdrmao svet, izazvao brojne kontroverze koje još traju...U okviru obeležavanja stogodišnjice Oktobarske revolucije, Žene u crnom su organizovale niz aktivnosti (razgovora – zajedničkih promišljanja, projekcije filmova...):

18. oktobar - projekcija dokumentarnog filma o **Oktobarskoj revoluciji** (40 minuta) i razgovor sa **Nenadom Miloševićem** (književnik i politikolog iz Beograda); na projekciji filma i u razgovoru učestvovalo je **25** osoba.

25. oktobar „Politički i teorijski doprinos Aleksandre Kolontaj“ – na predavanju i razgovoru sa filozofkinjom, feminističkom teoretičarkom i aktivistkinjom **Dašom Duhaček** bile su prisutne **22** osobe.

1. novembar „Stogodišnjica Oktobarske revolucije: Oktobarska revolucija i posledice: Lenjin, Trocki, Staljin, Luksemburg, Gramši“ – predavač **Lino Veljak** filozof iz Zagreba. Na ovoj debati bilo je prisutno **29** osoba.

8. novembar „Stogodišnjica Oktobarske revolucije: Aktualnost Lenjinovog pristupa nacionalnom pitanju – reperkusije u današnjem svijetu“ – predavač **Luka Bogdanić** (filozof i politolog) iz Zagreba, na debati je bilo prisutno **28** osoba.

15. novembar „Oktobarska revolucija u očima njenih žrtava“ – razgovor sa pesnikinjom i književnicom **Danicom Vukićević** iz Beograda, a u debati je učestvovalo **15** osoba.

22. novembar „Čemarna žetva“ (*Bitter Harvest*) - projekcija filma iz 2017. godine (103 min.), a govori o sovjetskoj prisilnoj kolektivizaciji i genocidu glađu (golodomoru) u Ukrajini tridesetih godina XX veka. Na projekciji i razgovoru učestvovalo je **10** osoba.

(Napomena: tekstove predavanja i diskusija iz ovog ciklusa možete naći na sajtu ŽUC-a).

29. novembar „Obeležavanje/proslava Dana Republike SFRJ“ – u uvodnom delu prikazan je dokumentarni film „*Mala moja iz Bosanske Krupe*“ u trajanju od 30 minuta, u režiji Puriše Đorđevića; film je svedočenje o Branku Ćopiću, partizanskom borcu iz II svetskog rata i jednom od najpoznatijih jugoslovenskih književnika (1915-1984). Ovom događaju prisustvovalo je preko **50** osoba, aktivista/kinja ŽUC-a, kao i saradnica/ka.

7. decembar „One su se usudile“, u ciklusu o znamenitim ženama organizovan je razgovor o pesnikinji **Silviji Plat**, a predavačica je bila pesnikinja **Danica Vukićević** iz Beograda, a učestvovalo je **11** osoba.

13. decembar „Silvija“ - projekcija igranog filma iz 2003. godine koji govori o američkoj pesnikinji **Silviji Plat** (1932-1963), prisustvovalo je **9** osoba.

20. decembar „Bosna i Kosovo – zaboravljeni evropski protektorati“ - projekcija dokumentarnog filma reditelja **Zorana Solomuna**, u trajanju od 55 minuta, u razgovoru sa rediteljem filma nakon projekcije učestvovalo je **20** osoba.

27. decembar „Oslobođenje žena: feministički tekstovi (1964-1975)“, razgovoru o knjizi, prisustvovalo **10** aktivistkinja i aktivista ŽUC-a, razgovor je moderirao Miloš Urošević.

Pored već navedenih publikacija, u ovom periodu smo takođe objavile:

„Tanja Tagirov – Ostavila je trag u nama“ – publikacija je posvećena Tatjani Tanji Tagirov (1961 – 2017.), novinarki, antiratnoj/antinacionalističkoj/antifašističkoj drugarici; publikacija sadrži sećanja na Tanju od strane njenih prijatelja/ica, tokom omaža posvećenog Tanji u prostorijama ŽUC-a, 26. jula 2017. Publikaciju su uredili Lino Veljak i Staša Zajović, prelom je uradila Marija Vidić, publikacija ima **32** stranice.

Ženska mirovna agenda za 2018. - posvećena je izbeglicama sa Bliskog i Srednjeg istoka, a svedoči izbegličkoj tragediji na „Balkanskoj ruti“. Izveštaji aktivistkinja i aktivista ŽUC-a sa terena svedoče o brutalnoj represiji nad izbeglicama na „Balkanskoj ruti“, ali prvenstveno o solidarnosti sa izbeglicama.

Ženska mirovna agenda za 2018.- svedoči o feminističkoj etici brige i odgovornosti kroz činove ženske solidarnosti sa izbeglicama iznad i preko granica – od žena Srebrenice i Podrinja, od aktivistkinja u zemljama duž „Balkanske rute“ do internacionalističkih volonterki.

Ženska mirovna agenda za 2018.-posvećena je izbeglicama – hrabrim ženama, muškarcima, deci koje beže od ratnog nasilja širom sveta - sa Bliskog i Srednjeg istoka, Afrike...

Ženska mirovna agenda za 2018. ima **168** stranica, uredila je Staša Zajović, u saradnji sa aktivistima/kinjama (Goran Lazin, Ljiljana Radovanović, Mirko Medenica, Marijana Stojčić, Miloš Urošević, Stefan Milosavljević i Tomislav Perušić); prelom i dizajn je uradila Marija Vidić, fotografije je uradio Srđan Veljović.

Mirovni kalendar Žena u crnom za 2018 - kalendar čine fotografije sa uličnih akcija Žena u crnom tokom 2017. (Srđan Veljović), prelom i dizajn je uradila Marija Vidić.

Oslobođenje žena: feministički tekstovi (1964-1975)

(ur.) Sanja Pavlović i Miloš Urošević

Izdavačice: Autonomni ženski centar i Žene u crnom, septembar 2017.

Knjiga sadrži prevode 100 tekstova 55 američkih autorki; koji su razvrstani u pet poglavlja (Pre pokreta, Pokret za oslobođenje žena, Podizanje svesti/osveščivanje, Tematski tekstovi (seksualnost, muško nasilje i privilegije, lezbejstvo, klasa i ženske grupe), Manifesti).

Knjiga takođe sadrži priloge (biografije autorki, informacije o grupama i organizacijama, literaturu i preporuke za čitanje).

Kampanje, apeli

Pored navedenih inicijativa u ovom izveštajnom periodu, takođe smo pokrenule ili aktivno učestvovala smo aktivno u brojnim kampanjama pre svega u vezi sa zahtevima za suočavanjem s prošlošću – odgovornost za ratne zločine, nasilju nad ženama, protiv represije nad političkim neistomišljenicima; nad izbeglicama.

Da li Ratka Mladića treba pustiti na slobodu radi lečenja? – u saopštenju (12.9.17.) povodom zahteva porodice ratnog komandanta Vojske Republike Srpske Ratka Mladića (optuženog za najteže ratne zločine, uključujući i genocid pred Međunarodnim krivičnim sudom u Hagu) da mu se odobri lečenje u Srbiji, ŽUC naglašava da je takav zahtev predstavlja „vrhunski cinizam u odnosu na žrtve njegovih genocidnih podviga“. Uz

protivljenje pomenutom zahtevu, ŽUC upozorava da je 'još sramotnija garancija koju je Ministarstvo pravde Republike Srbije ponudilo MKSJ u cilju nastavka Mladićevog lečenja u Srbiji'.

„Mladićeve žrtve nisu imale nikakvu šansu da se leče. Mladićevoj porodici izgleda ne znači ništa to što se on leči u istoj bolnici u kojoj se leči i holandska kraljevska porodica. Iza lažne brige za njegovo zdravlje, krije se bedan pokušaj da on izbegne pravdu i da umre kao neosuđivano lice“.

Zaustavite rat, a ne izbeglice! – u saopštenju povodom 21. septembra – Svetskog dana mira, ŽUC je ponovio protest zbog „Zatvaranja granica, podizanje žičanih ograda, progona, deportacija izbeglica, prodaje oružje u zaraćenim područjima od strane država Zapadnog Balkana u ratnim područjima, ratnog profiterstva, organizovanog kriminala, eksploatacije izbeglica, rasizma, ksenofobije, rasističke propagande prema izbeglicama, kršenja međunarodnih konvencija o izbeglicama“. ŽUC je ponovio zahteve za "zaustavljanjem rata u Siriji, Iraku, Avganistanu, Jemenu, otvaranjem granica za sve izbeglice i regulisanjem njihovog statusa" i naravno, podršku i solidarnost sa izbeglicama. Saopštenje je potpisalo 7 grupa u četiri države bivše Jugoslavije.

Zaustavite ubijanje Rohinjama/Stop killing Rohingya! – povodom brutalnog nasilja u Mianmaru, ŽUC je (27.9.17.) uputio sledeće zahteve vlastima u toj zemlji „*da zaustave državno organizovani progon etničke manjine Rohinja; da dobitnica Nobelove nagrade za mir Aung San Su Či/Aung San Su Qi vrati tu nagradu vrati, jer njeno bezobzirno poricanje stvarnosti onoga što se dešava ukazuje na činjenicu da ona ne želi da uradi ništa kako bi sprečila genocid, da međunarodna zajednice zahtevamo da iskoristi sve mehanizme institucionalnog pritiska kako bi se vlasti Mianmara naterale da zaustave progon Rohinja, da vlasti države Srbije prestanu da prodaju oružje Burmi/Mijanmaru, koje najverovatnije služi za ubijanje progonjenih Rohinja*“.

Otkrijte ubice vojnika! – povodom trinaeste godišnjice od ubistva dvojice gardista, Dragana Jakovljevića i Dražena Milovanovića, u vojnom objektu „Karaš“, u Topčideru (5.10.2004.) i činjenica da ovaj sudski postupak još uvek nalazi u prekrivičnoj fazi. ŽUC je ponovio zahteve da državnom vrhu (u prvom redu ministarstvu policije, odbrane i pravde), „da se odmah prekine sa opstrukcijom istrage ubistva Dragana Jakovljevića i Dražena Milovanovića; da se saopšti prava istina i o ubistvu vojnika, kao i o skrivanju Ratka Mladića u objektima Vojske Srbije. To je jedini način da se Srbija odmakne od ratne prošlosti i zločina počinjenih u njeno ime; da nadležne institucije kazne sve naredbodavce i počinioce zločina u Topčideru i da se obezbedi pravda za porodice žrtava!“

Pamtimo zločin u Lovasu – povodom 26 godišnjice zločina (18.10.1991.) u selu Lovasu/Hrvatska gde je ubijeno 70 hrvatskih civila, a izvršioci zločina su pripadnici srpskih oružanih formacija i JNA, ŽUC u saopštenju podseća na sramne presude za ovaj zločin pred Specijalnim sudom u Beogradu (2008.): „*Presudom je, po ko zna koji put, pogrešno interpretiran karakter sukoba na području bivše SFRJ: relativizovana je odgovornost združenog zločinačkog poduhvata u kome je učestvovala JNA, vojska svih republika SFRJ koja je u ime Srbije napala drugu republiku SFRJ. Visoki oficiri tadašnje JNA, pod čijom je komandom izvršen ovaj zločin nisu optuženi...*“

Kontinuitet državne politike slavljenja zločina – Žene u crnom su u saopštenju od 19. 10.17. najoštrije osudile nosioce najviših državnih funkcija i državne organe koji svojim postupcima i izjavama odaju priznanje i slave osuđene ratne zločince. Povodom najave ministra odbrane Vulina da će ovi osuđeni ratni zločinci postati predavači na Vojnoj akademiji, ŽUC naglašava da će to "predstavljati korak dalje u devastaciji državnih institucija i ponižavanju građana/ki Srbije". U saopštenju se takođe navodi da "Vladajuće političke elite, na čelu sa Predsednikom Aleksandrom Vučićem, iznikle iz moralnog taloga zločinačkih devedesetih, prikrile su svoje moralne vrednosti i iskrene ciljeve. Od dolaska na vlast slušamo prazne floskule o "važnosti pomirenja" i sl., ali nikada nismo od njih čuli reči priznanja zločina i iskrenog žaljenja za sve zlo naneseo tokom njihove vladavine devedesetih".

Amfilohije Radović poziva na zločin iz mržnje prema ženama! - mitropolit crnogorsko-primorski Amfilohije Radović, rekao je 15.10.2017. u Pečkoj patrijaršiji (na Kosovu): „*Srпкиnje su postale majke čedomorke. One u svojim utrobama pobiju za jednu godinu više dece nego što su pobili Mussolini i Hitler i Broz i ovi koji su ovde na Kosovu i Metohiji.*“ ŽUC je najoštrije osudio izjavu kao ‘fundamentaističku’ što potvrđuje da ‘SPC zloupotrebljava religiju za direktno vršenje nasilja nad ženama’. Budući da se „*Srpska pravoslavna crkva se od istog nije ogradila, te možemo slobodno da smatramo da je stav Amfilohija Radovića ujedno i stav zvanične crkve o ženama koje imaju abortus. Ta ista crkva je u tokom ratova koristila svoje sveštenstvo za ratnohuškačku politiku, blagosiljala sve one koji su išli da ubijaju one drugog imena u tom istom ratu; a i pre, tokom, i posle ratova, ta je crkva u jednom ujedinjena: u mržnji prema ženama*“ navodi se u saopštenju.

Patrijarh Irinej i Srspeke pravoslavne crkve/SPC-a intenziviraju nacionalističku politiku mržnje prema ženama - Žene u crnom osudile su (26.10.17.) izjave patrijarha SPC-a Irineja da „*Srпкиnje treba da rađaju*“ kao „*izraz najdublje mržnje prema ženama i odsustvo elementarnog poznavanja socijalnih uslova u kojima žene u Srbiji žive*“. Žene u crnom naglašavaju da je Republika Srbija sekularna država, i zato traže da država preuzme odgovornost i kazni govor mržnje patrijarha Irineja.

Stop nasilju u Kataloniji! – povodom nasilja nakon referenduma o nezavisnosti (1.10.17.), ŽUC je u saopštenju (27.10.17.) izrazio zahtev „**PROTIV** pretnji centralnih španskih vlasti aktiviranjem člana 155 Ustava Španije kojim bi se ukinula autonomija Katalonije, što bi izazvalo nesagledive posledice širom regiona, **ZA** miroljubivo i nenasilno rešavanje konflikta, putem dijaloga i pregovora između španske i katalonske vlade, oslušivajem i uvažavanjem različitih glasova i stavova“. ŽUC je ponovio podršku nenasilnom pokretu u Kataloniji i celoj Španiji.

„Kristalna noć – nikad više“ - Povodom 9. novembra – Dana borbe protiv fašizma i antsemitizma (obeležava se u znak sećanja na „Kristalnu noć“, poznatoj po velikom pogromu, 1938. godine, usmerenog protiv jevrejskih građana širom Nemačke) ŽUC i Savez antifašista Srbije upozorili su na „jačanje ultradesničarskih partija i fašističkih organizacija“ koja se manifestuje, pre svega “kroz politiku prema ratnim izbeglicama sa Bliskog i Srednjeg istoka”.

„U Srbiji, kao i u većem broju država u Evropi se na institucionalnom i društvenom nivou na brutalan način ruše antifašističke vrednosti putem istorijskog revizionizma i političke normalizacije fašizma, što je otvorilo prostor sve većeg prisustva nacionalističkih i neofašističkih falangi u javnoj sferi. Relativizacija, negiranje i opravdavanje masovnih zločina, otvoreno veličanje ratnih zločinica i kolaboracionista tokom Drugog svetskog rata, kao i osoba osuđenih za zločine protiv čovečnosti tokom ratova devedesetih u bivšoj Jugoslaviji, doprinosi jačanju neofašističkih i rasističkih tendencija“, navodi se u saopštenju.

Saopštenje povodom presude Ratku Mladiću - Žene u crnom pozdravile su presudu Međunarodnog krivičnog suda za bivšu Jugoslaviju (22.11.17.).

“Doživotna kazna zatvora je primerena kazna za ultimativne zločine koji su izvršeni pod komandom Ratka Mladića“ naglašava se u saopštenju i da bi „*vlasti Srbije da se suoče sa činjenicama i konačno prestanu sa negiranjem zločina i genocida, da prihvate odluke najviših međunarodnih pravosudnih instanci – Međunarodnog suda pravde i Međunarodnog krivičnog suda za bivšu Jugoslaviju*“.

Nikada nećemo zaboraviti zločine u Vukovaru! – u saopštenju povodom 26 godišnjice zločina u Vukovaru, ŽUC i Inicijativa mladih za ljudska prava podsećaju da je “25. 8. 1991. godine napadom JNA iz vazduha, sa zemlje i Dunava, počeo „pakao Vukovara“. 19. septembra 1991. veliki broj Beograđana, bacajući cveće pred tenkove, ispratio je Prvu gardijsku oklopnu diviziju JNA u rušilački pohod na Vukovar. *Kao jedan od najsramni-*

jih događaja u istoriji Beograda, prekriven je zavetom ćutanja i poricanja!”, a da “za zločine urbicida, za osnivanje logora, ubijanje i mučenje hrvatskih zarobljenika/ca u Srbiji još uvek niko nije odgovarao, što ukazuje na kontinuitet nekažnjivosti”.

Inicijativa Žena u crnom iz Beograda, Multimedijalnog centra/MMC Led art/Art klinika iz Novog Sada za podizanje spomen ploče hrvatskim ratnim zarobljenicima u Begejcima i Stajićevu: I ove godine obratili smo se nadležnim institucijama (opštinama Zrenjanin i Žitište na kojima se nalazili logori) sa zahtevom da se na mestima stradanja i mučenja u logorima Stajićevo i Begejci postave spomen-ploče, što bi bio doprinos procesu obnove poverenja i pomirenja, kao i uvažavanje dostojanstva žrtava tih logora i njihovih porodica. Naši zahtevi nisu uslišeni, što ukazuje na nedostatak političke volje i moralne odgovornosti u odnosu na zločine počinjene u naše ime!

Stop mržnji prema ženama! Stop fundamentalističkim, klerofašističkim napadima na žene! – u zajedničkom saopštenju Mreža Žena u crnom, Ženska mreže Hrvatske, Centar za ženske i mirovne studije „Anima“ iz Kotora i „Bona Fide“ iz Pljevalja povodom Međunarodnog dana ljudskih prava (10.12.17.) najoštrije osuđuju mržnju prema ženama, brutalne napada na reproduktivna i seksualna prava žena, kampanja za zabranu abortusa od strane najviših velikodostojnika Srpske pravoslavne crkve, Katoličke crkve. Feminističke aktivistkinje se protive „nametanju načina odevanja i načina života u ime islama, kontrole nad ženama - ograničavanje pa i zabrane kretanja, poligamije, genitalnog sakaćenja žena u ime islama u Sandžaku/Srbija“. I ovom prilikom su ponovljeni zahtevi za sekularnim karakter države, za reproduktivna prava „*Nećemo da budemo mašine za rađanje! Nećemo da rađamo za naciju, državu, crkvu, armiju*“.

Saopštenje povodom slučaja Dževdeta Ajaza – u saopštenju (26.12.17.) ŽUC Žene u crnom najoštrije osudio odluku nadležnih organa Republike Srbije da izruče kurskog aktivistu Dževdeta Ajaza Turskoj, kao i odluku da mu se uskrati pravo na azil u Republici Srbiji. “Dževdet Ajaz je u Turskoj, na osnovu njegovog “priznanja” datog nakon torture, osuđen na 15 godina zatvora, zbog “rušenja ustavnog poretka”.

“Slučaj Dževdeta Ajaza na brutalan način pokazuje da su vlasti Srbije prilikom svog delovanja lišene svih skrupula i vrednosti, da se rukovode isključivo ličnim i sitnim interesima, a da cenu njihovog pogubnog delovanja plaćaju građani”, navodi se u saopštenju.

Stop okupaciji! – povodom odluke predsednika SAD Donalda Tramp da SAD priznaju Jerusalim kao glavni grad Izraela i nasilja na okupiranim teritorijama Zapadne obale i Gaze,

ŽUC je ponovio podršku i solidarnost sa palestinskim civilnim stanovništvom, kao i sa palestinskim civilnim društvom koje se zalaže za nenasilno i miroljubivo rešenje; podršku i solidarnost sa svim grupama civilnog društva u Izraelu koje se bore za mir i suživot sa palestinskim narodom, kao i podršku zajedničkim naporima izraelskog i palestinskog društva koji i dalje pokreće zajedničke inicijative u pravcu pravednog i nenasilnog razrešavanja problema.

Žene u crnom tuže Informer zbog laži i kampanje mržnje – povodom suđenja Informeru po tužbi ŽUC-a 26. septembra u saopštenju se navodi: *“Informer je u seriji tekstova objavljenih u novembru prošle godine vodio kampanju mržnje protiv pojedinaca, pojedinki i organizacija koje imaju kritički stav prema vlasti Aleksandra Vučića. Posebno prljava kampanja pokrenuta je protiv nevladine organizacije Žene u crnom zbog našeg principijelnog zalaganja da se utvrde i kazne počinioci ratnih zločina na prostoru bivše Jugoslavije. U tekstu od 9. novembra „Žene u crnom najveći strani plaćenici“ zbog koga je tužen Informer, namerno su izneti netačni podaci o visini i načinu finansiranja Žena u crnom sa ciljem da se izvređa, uruši ugled i označi kao državni i nacionalni neprijatelj”,* itd. ŽUC je izdao slično saopštenje povodom ročišta sazvanog 25. decembra 2017.

O postupku protiv aktivistkinja i aktivista Inicijative mladih za ljudska prava – Žene u crnom su osudile odluku Osnovnog javnog tužilaštva iz Stare Pazove i Prekršajnog suda u Rumi da pokrenu i vode postupak protiv aktivistkinja i aktivista Inicijative mladih za ljudska prava zbog „remećenja javnog reda i mira“ tokom tribine u Beškoj (januar 2017.) na kojoj je govorio osuđeni ratni zločinac Veselin Šljivančanin. ŽUC je uputio zahtev da Prekršajni sud da odbaci besmislene navode Tužilaštva.

ŽUC podseća da „pravosudni organi Republike Srbije nisu procesuirali ni jedan slučaj nasilja nad aktivistkinjama i aktivistima za ljudska prava. *“Ovaj sudski progon aktivistkinja i aktivista Inicijative mladih za ljudska prava smatramo nastavkom nasilja države, koja u nekim slučajevima koristi svoju „pešadiju“ u vidu ekstremno-desničarskih organizacija, a u ovom slučaju pravosudne organe, da zastraši i spreči „glasove“ koji se ne uklapaju u njihovu „paralelnu istoriju i stvarnost“.*

Inicijativa za imenovanje jedne ulice u Beogradu imenom Dejana Nebrigića - 29 decembra 2017. se navršilo se 18 godina od smrti Dejana Nebrigića (1970 -1999), gej aktiviste, pacifiste i antifašiste. Dejan je ubijen 1999. godine u dvadeset osmoj godini života. Kao deklarisan antifašista, antinacionalista i antimilitarista, odbio je vojnu obavezu, javno obnarodujući da je homoseksualac, što je u to vreme tretirano kao bolest zbog koje je trajno oslobođen vojne obaveze. Početkom 1992. priključuje se Ženama u crnom, a veoma značajan doprinos antimilitarističko-feminističkom angažmanu Žena u crnom dao je svojim učešćem u pokretanju mreže za prigovor savesti. Od nadležnih institucija se zahteva da se „nekoj od mnogih bezimenih ulica u Beogradu date ime po Dejanu Nebrigiću, jednom od prvih boraca za poštovanje ljudskih prava LGBT osoba, feministi, antifašisti i antimilitaristi“ čime bi pokazale da se suprotstavljaju „homofobiji i spreče da diskriminacija drugih i različitih i dalje obeležava stvarnost Srbije“. Na ovaj višegodišnji zahtev zahtev nadležne institucije još uvek nisu odgovorile.

Međunarodna politika

U prethodnim rubrikama u ovom izveštaju navedeno je učešće na brojnim međunarodnim konferencijama, kao i posete na međunarodnom nivou.

Pored već navedenih, od učešća na međunarodnim konferencijama izdvajamo:

Beograd, 13. septembar – poseta grupe iz Nemačke (32 studenata/kinja iz oko dvadesetak gradova), a iz Studentske fondacije nemačkog naroda (Studentstiftung des deutschen Volkes/German Academic National Foundation). Aktivisti/kinje ŽUC-a su predstavili iskustvima ŽUC-a u vezi sa suočavanjem s prošlošću, tranzicionom pravdom sa feminističkog stanovišta.

1.-6. oktobar, Stokholm, Švedska - studijska poseta u okviru KtK programa Kvinna till Kvinna za Srbiju, pod nazivom “Osnaživanje ženskih prava I učešća žena u Srbiji”. Učestvovalo je ukupno 15 žena iz Srbije, iz organizacija koje podržava Kvinna till Kvinna, od toga dve ispred Žena u crnom (*Snežana Tabački i Mina Damjanović*). Studijski boravak je bio kombinacija predavanja i radionica o načinima borbe protiv uznemiravanja preko interneta, kao i poseta švedskim nevladinim organizacijama, koje se bave unapređenjem zakonodavstva i prakse u toj oblasti. Aktivistkinje Žena u crnom su govorile o napadima koje doživljavaju preko državnih štampanih, elektronskih i internet medija, kao braniteljke ženskih ljudskih prava, a učestvovala su i grupno, u radionicama koje su pratile svako predavanje vezano za unapređenje bezbednosnih mera i sigurnosti na internetu.

16.-18. novembar, Kordoba/Španija – Učešće na feminističkoj konferenciji “Feminario “Razones para no dar cumplimiento al mandato patriarcal” (Razlozi zbog kojih ne ispunjavam patrijarhalne naloge) u organizaciji “Andalužanske platforme za podršku Evropskom ženskom lobiju/Plataforma andaluza de apoyo al Lobby europeo de mujeres”. Na panelu “Zašto smo zaboravile na ratove?” (Por que nos hemos olvidado de las guerras?) učestvovala je Staša Zajović, aktivistkinja ŽUC-a zajedno sa Monserratt Boix Pique, ratnom reporterkom TV Španije (TVE). Govorila je o ŽUC-u, sa fokusom na Tranzicionu pravdu i Ženski sud, kao i o položaju izbeglice na “Balkanskoj ruti”.

Barcelona, 19. i 20. novembar - sastanci Staše Z. sa aktivistkinjama Žena u crnom iz Madrida, Valensije, sa aktivistkinjama feminističkog kolektiva “Mujeres creando” iz Bolivije, kao i aktivistima/kinjama NOVACT, organizacije za ljudska prava i pacifiza, Katalonija.

Barcelona, 21. novembar - Susret Staše Zajović sa aktivistkinjama iz Barselone u organizaciji Dones per Dones (Žene za žene) u ženskom centru Caladona; u razgovoru u kojem je učestvovalo oko tridesetak aktivistkinja iz Barselone (Dones per Dones, Escola de Cultura de Pau, WILPF, aktivistkinje ŽUC-a iz Madrida...) najviše je bilo reči o aktuelnoj situaciji a nakon referendumu u Kataloniji Španiji, o feminističko-pacifističkim iskustvima ŽUC-a tokom rata u bivšoj Jugoslaviji itd.

13. – 16. decembar, Bolonja/Italija – u okviru aktivističke posete, *Šehida Abdurahmanović*, aktivistkinja “Pokreta majki enklave Žepe i Srebrenice” i svedokinja na Ženskom sudu i *Staša Zajović*, ŽUC Beograd imale su više susreta:

- **13. decembar** - *Analisi e pratiche femministe contro la guerra/Feministička analiza i prakse protiv rata*“, aktivistički susret koji je organizovala feministička grupa **Non una di meno/Nijedna manje** i ŽUC Bolonja; bilo je prisutno oko **40** osoba. Na ovom susretu Šehida A. je govorila o aktivnostima “Pokreta majki enklave Žepa i Srebrenica” a posebno ih je zanimalo ono što je Šehida govorila o genocidu, o Haškom tribunalu, o procesu suočavanja s prošlošću u regiji; nakon toga smo pokazale film ŽUC-a ‘Nikad nećemo zaboraviti genocid u Srebrenici’ (2015.). U drugom delu Staša Z. je govorila o aktivnostima ŽUC--a, a učesnice je posebno zanimalo naš rad sa izbeglicama.
- **14. decembar** - Susret sa aktivistkinjama UDI/Unione donne italiane i “Rose rosse” (Crvene ruže) o genocidu u Srebrenici i o zajedničkim aktivnosti, pre svega, poseti Memorijalnom centru u Potočarima.
- **15. decembar** – *Tribunale delle donne – approccio femminista alla giustizia* (ŽS- feministički pristup pravdi), susret u organizaciji ŽUC Bologna, prikazan je doku-film, a nakon projekcije razgovarale smo o procesu ŽS, o genocide u Srebrenici. Na ovom susretu bilo je prisutno oko **50** osoba.
- **16. decembar** – razgovori sa aktivistkinjama ŽUC-a Bolonja.

U ovom periodu ŽUC je takođe imao međunarodne posete – aktivista/kinja, istraživačica iz celog sveta.

*Izveštaj priredila: Staša Zajović
uz podršku Ljiljane Radovanović, Miloša Uroševića,
Mine Damnjanović, Mirka Medenice, Marije Vidić,
Nataše Milanović, Nele Pamuković, Snežane Tabački.*

Beograd, Januar, 2018.

